

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับ
จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับองค์การความร่วมมืออิสลาม
(Organization of Islamic Cooperation : OIC)

จัดทำโดย นายมุhammad ลูตฟี อุเซ็ง
รหัส 9033

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับ
จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับองค์การความร่วมมืออิสลาม
(Organization of Islamic Cooperation : OIC)

จัดทำโดย นายมุhammadลุตฟี อูเซ็ง
รหัส 9033

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ปี 2560
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักรับบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ .....

(เอกอัครราชทูต สุรพงษ์ ชัยนาม)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ .....

(เอกอัครราชทูต ธฤต จรุงวัฒน์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล และแนวทางในการขยายความร่วมมือ ปฏิสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับองค์การความร่วมมืออิสลาม (Organization of Islamic Cooperation : OIC) โดยประเมินจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยและ OIC ตั้งแต่ไทยเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ใน OIC ในปี 2541 ถึงปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมา ไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างมากและพยายามที่จะเข้าไปร่วมมือกับ OIC และประเทศสมาชิกในกรอบการประชุมที่สำคัญ ๆ อาทิ การประชุมประจำปีระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ (Islamic Conference of Foreign Ministers-ICFM) และการประชุมสุดยอดสมัยสามัญ (OIC Summit) โดยมีหัวหน้าคณะผู้แทนระดับสูงเข้าร่วมประชุม อาทิ รัฐมนตรี ผู้ช่วยรัฐมนตรี ที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

นับแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี 2547 เป็นต้นมา OIC ได้ให้ความสนใจและพยายามเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้และชุมชนมุสลิมในพื้นที่มากขึ้น ซึ่งฝ่ายไทยไม่ได้ปิดกั้น และได้ใช้แนวทางรักษาการติดต่อประสานงานกับสำนักเลขาธิการ OIC และประเทศสมาชิกมาโดยตลอดเพื่อให้เห็นว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นประเด็นภายในประเทศมิใช่ปัญหาความขัดแย้งทางศาสนา และได้ดำเนินการที่สำคัญ ๆ อาทิ การจัดส่งคณะผู้แทนระดับสูงเดินทางไปเยือนสำนักเลขาธิการ OIC และเชิญฝ่าย OIC มาเยือนไทยหลายครั้ง รวมทั้งเชิญเลขาธิการ OIC เดินทางมาเยือนไทยในปี 2550 พบหารือกับนายกรัฐมนตรี บุคคลสำคัญ ผู้นำศาสนาอิสลาม ซึ่งการเยือนไทยครั้งนั้น นายนิติย์ พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และศาสตราจารย์ Ekmeleddin Ihsanoglu เลขาธิการ OIC ได้จัดแถลงข่าวร่วมกันและออกเอกสารแถลงข่าวร่วม (Joint Press Statement) โดยฝ่าย OIC ได้แสดงการสนับสนุนแนวทางสามานฉันท์และสันติวิธี และการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุแบบบูรณาการ พร้อมทั้งเคารพใน อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และศาสนาของประชาชนในพื้นที่ หลังจากที่ไทยและ OIC มีแถลงการณ์ร่วมกันในปี 2550 จนถึงปี 2555 ไทยก็ยังให้ความสำคัญกับเวทีการประชุม OIC มาโดยตลอด โดยส่งคณะผู้แทนระดับสูงไปร่วมประชุมทุกครั้ง แม้ว่าไทยเป็นเพียงประเทศผู้สังเกตการณ์ ไม่สามารถเข้าร่วมประชุม closed session แต่ก็สามารถใช้ประโยชน์จากการที่ไปประชุมประสานงานพบปะหารือทวิภาคีกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ หรือพูดคุย

corridor กับระดับสูงของประเทศต่าง ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม ในระยะหลัง ตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบัน ดูเหมือนว่า การติดต่อระหว่างไทยกับ OIC ค่อนข้างขาดความต่อเนื่อง และไม่ค่อยส่งผู้แทนระดับสูงไปร่วมประชุม โดยจะพิจารณาประเด็นสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก โดยเฉพาะการแก้ไขถ้อยคำในร่างข้อมติ กล่าวคือ หากร่างข้อมติมีเนื้อหาไม่เป็นผลเสียต่อไทย หรือสามารถยอมรับได้ก็จะไม่พิจารณาเสนอผู้แทนระดับสูงไปร่วมประชุม

ผู้ศึกษาเห็นว่า ไทยควรใช้ประโยชน์ให้เต็มที่ในฐานะผู้สังเกตการณ์ประเทศเดียวในอาเซียนที่ไม่ใช่ประเทศมุสลิม ไทยมีความร่วมมือและมีประเด็นมากมายที่จะอธิบายใน OIC มากกว่าเพื่อนบ้านอาเซียน เช่น กัมพูชา ลาว เวียดนาม นอกจากนี้ ไทยอาจเตรียมกำหนดยุทธศาสตร์การทูต

ในประเด็นการรับผู้สังเกตการณ์เพิ่มเติมของ OIC เสียตั้งแต่เนิ่น ๆ เนื่องจากขณะนี้ มีหลายประเทศที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะประเทศผู้สังเกตการณ์ อาทิ กัมพูชา เบลารุส ยูกันดา มอริเตเนีย เวเนซุเอลา แอฟริกาใต้ เป็นต้น สำหรับกัมพูชานั้น ได้แสดงบทบาทเชิงรุกและพยายามส่งเสริมความสัมพันธ์กับ OIC อย่างเข้มแข็ง ดังนั้น ไทยควรจะรักษาความโดดเด่นของการเป็นหนึ่งในกลุ่มอาเซียนที่มีได้เป็นประเทศมุสลิม แต่มีสถานะเป็นผู้สังเกตการณ์ที่มีบทบาทเคียงบ่าเคียงไหล่กับประเทศมุสลิมอาเซียนอีก 3 ประเทศ อาทิ มาเลเซีย อินโดนีเซียและบรูไน ทั้งนี้ ไทยสามารถร่วมมือหลายด้านกับ OIC เช่น เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ด้านการพัฒนา การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ความร่วมมือทางเทคนิคและวิชาการ การส่งออกผลิตภัณฑ์ สินค้าและการบริการที่ ฮาลาล การอำนวยความสะดวกในการประกอบศาสนกิจ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม โรงพยาบาล ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวอาจไม่มี อย่างไรก็ตาม ไทยควรใช้ประโยชน์จากการที่ OIC กำลังประสบกับปัญหาภายในประเทศสมาชิก การขาดเอกภาพ ภาวะสงครามและความขัดแย้งระหว่างประเทศในรัฐอ่าว ปัญหาการก่อการร้ายที่ใช้ศาสนาอิสลามเป็นข้ออ้าง และประเด็น Islamophobia การอพยพของชาวมุสลิมไปยังยุโรป และอื่น ๆ โดยพิจารณาประสานความร่วมมือและช่วยเหลือในเรื่องที่ OIC/สมาชิกสนใจตามความเหมาะสม และไม่จำเป็นต้องรอฉันทานุมัติจากอาเซียนในทุก ๆ เรื่องเสมอไป และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการดำเนินการใด ๆ ที่ทำให้ OIC ยอมรับ สำหรับมิติภายในประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากสภาวะพึ่งพาอาศัย OIC โดยสิ่งแรกที่ควรตระหนัก คือ จะต้องแก้ปัญหาภายในของไทยเองซึ่งได้แก่การบูรณาการของหน่วยงานความมั่นคงภายในประเทศ การดำเนินการที่โปร่งใส มีความยุติธรรมและเป็นรูปธรรม เช่น การไม่ละเมิดหลัก นิติรัฐ นิติธรรม และสิทธิมนุษยชน เป็นต้น กระทรวงการต่างประเทศเป็นเพียงหน่วยงานสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น ความสำเร็จของงานด้านต่างประเทศ หรืองานส่งเสริมความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับ OIC ขึ้นอยู่กับว่ารัฐบาลสามารถควบคุมสถานการณ์ และทำให้ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลงได้หรือไม่อย่างไร

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอขอบคุณผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศ และสถาบันทเวะวงค์ วิทยาลัยการที่ได้จัดโครงการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต และอนุมัติให้ผู้ศึกษาได้เข้ารับการอบรม หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ในครั้งนี้ การทำรายงานศึกษานี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลและเอกสารอ้างอิงจากกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา อธิปไตย กรมเอเชียใต้ฯ ผู้อำนวยการกองตะวันออกกลาง คุณประสาธ ศรแดง คุณเปายี แวสะแม เจ้าหน้าที่ กรมเอเชียใต้ฯ และนายฐานิศร์ ณ สงขลา กงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ ซึ่งได้มอบหมายให้ผู้ศึกษา ปฏิบัติภารกิจ OIC ขณะประจำการที่สถานกงสุลใหญ่ฯ ระหว่างปี 2557-พฤษภาคม 2560 และได้ กรุณาสนับสนุนข้อมูลและข้อแนะนำต่าง ๆ ทั้งระหว่างการทำงานปฏิบัติหน้าที่ที่สถานกงสุลใหญ่ฯ และใน การทำศึกษานี้

การทำรายงานฉบับนี้จะไม่มีความหมาย หากไม่ได้รับคำแนะนำที่ดีและการเอาใจใส่ดูแลจาก อาจารย์ที่ปรึกษาทุกท่าน ได้แก่ เอกอัครราชทูต สุรพงษ์ ชัยนาม ฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก เอกอัครราชทูต ธฤต จรุงวัฒน์ และ รศ.ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์ ที่เสียสละเวลาอันมีค่า ให้ข้อชี้แนะ ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งคำวิจารณ์ที่สร้างสรรค์และตรงไปตรงมาซึ่งเป็นประโยชน์กับ การศึกษาที่มุ่งหวังจะได้มีส่วนในการสร้างคุณประโยชน์ให้กับเพื่อน ๆ ที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ในภารกิจ OIC ทั้งที่กระทรวงการต่างประเทศ และสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณ เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ผู้ศึกษาขอขอบคุณผู้อำนวยการสถาบันและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่กรุณาให้การดูแล ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าอบรมด้วยความเต็มใจและอัธยาศัยไมตรีที่ดียิ่ง รวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่นนักบริหารการทูต รุ่นที่ 9 ที่คอยประสานงานให้ความช่วยเหลือและมอบกำลังใจ ตลอดระยะเวลา 12 สัปดาห์ ซึ่งเป็นมิตรภาพที่ทรงคุณค่าควรเก็บรักษาไว้ นอกจากนี้ ขอขอบคุณ สมาชิกในครอบครัว และเพื่อนข้าราชการที่ให้ข้อคิดเห็นและกำลังใจทำให้การศึกษานี้ เสร็จสิ้น สมบูรณ์

สุดท้ายนี้ หากส่วนใดของเอกสารศึกษานี้คลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดประการใด ล้วนเป็นความรับผิดชอบของผู้ศึกษาแต่เพียงผู้เดียว

มูหมัดลูตฟี อุเซ็ง
สิงหาคม 2560

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	7
1.4 คำตาของการศึกษา	8
1.5 สมมุติฐานการศึกษา	8
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดทฤษฎี	9
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	12
บทที่ 3 ผลการศึกษา	13
3.1 การดำเนินการทางการทูตของไทยหลังเหตุการณ์ความไม่สงบในปี 2547	13
3.2 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC ก่อนและหลังปี 2559	14
3.3 สรุปความสัมพันธ์ไทยกับ OIC	17
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	19
4.1 สรุปผลการศึกษา	19
4.2 ข้อเสนอแนะ	20
4.3 บทสรุป	27
บรรณานุกรม	29
ภาคผนวก	
ก. ข่าวสารนิตเทศ กระทรวงการต่างประเทศ	31
ข. แถลงข่าวร่วมไทย-OIC วันที่ 1 พฤษภาคม 2550	32
ค. การปฏิสัมพันธ์ของไทยกับ OIC ภายหลังกประเทศไทยเป็นประเทศผู้ สังเกตการณ์ใน OIC	35
ประวัติผู้เขียน	37

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ช่วงรอบหลังสุดที่เป็นปัญหาจนถึงทุกวันนี้ เริ่มประทุขึ้นนับตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อเดือนมกราคม 2547 จากนั้นในปีเดียวกัน เกิดเหตุการณ์รุนแรงตามมาเป็นระยะ ๆ อาทิ เหตุการณ์ที่มีสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี และที่อำเภอตากใบจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเหตุการณ์ทั้งสองถือเป็นปัญหาความมั่นคงของชาติที่สำคัญยิ่ง และมีการกำหนดให้เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลหลายชุดที่ผ่านมา แต่โดยที่ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน มีความสลับซับซ้อน และเรื้อรังมาเป็นเวลานาน ทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยความยากลำบาก หากภาครัฐยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาดังกล่าว หรือมีมาตรการที่ทำให้เหตุการณ์ลดลงได้ในระดับหนึ่ง ก็ย่อมมีผลกระทบอย่างรุนแรงและกว้างขวางต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งบั่นทอนต่อความมั่นคงของชาติและระบบเศรษฐกิจในพื้นที่อีกด้วย และที่สำคัญจะเป็นจุดสนใจให้กับสาธารณชนทั้งในและต่างประเทศ อาทิ องค์กรระหว่างประเทศ โลกมุสลิมซึ่งเฝ้าติดตาม ดูแลท่าทีของรัฐบาลไทยในการรับมือและแก้ไขปัญหา ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ปัญหาการแห้ง้าของความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทั้งมิติภายในและมิติภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไม่อาจแยกแยะออกจากกัน¹ กล่าวคือ

1) มิติภายในประเทศ

การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน เช่น จับขังหน่วงเหนี่ยวก่อนที่จะสืบสวน หรือการใช้อำนาจนอกระบบกฎหมาย อาทิ การทำร้ายร่างกายผู้ต้องสงสัย ซ่อมผู้ต้องหา ลักพาตัว เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากปัญหาเชิงโครงสร้างในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมดที่ถูกสะสมมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งอันที่จริงปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นได้ทั่วประเทศ แต่จะก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรงหากเกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะประชาชนมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเหนียวแน่น และพร้อมที่จะตอบโต้ในลักษณะรวมหมู่และผลักดันให้กลุ่มดังกล่าวกลายเป็นแนวร่วมและสนับสนุนฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาลโดยปริยาย

2) มิติภายนอกประเทศ

ไทยเป็นสมาชิกของสังคมอารยประเทศ มีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องยึดถือปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศในฐานะเป็นสมาชิกของประชาคมโลก จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อผูกพัน เคารพและปฏิบัติตามสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน 6 ฉบับ ได้แก่

- (1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- (2) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

¹ สุรพงษ์ ชัยนาม, วิฤตการณัน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : (1) “เรื่องของตาบอดคล้ำข้าง”, มติชนสุดสัปดาห์ 25, 1308 (9-15 กันยายน 2548).

- (3) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี
- (4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- (5) อนุสัญญาการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ
- (6) อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน

ไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา 5 ฉบับแรกแล้ว คือ ได้ให้สัตยาบันแล้ว แต่ยังไม่ได้เป็นภาคีของ อนุสัญญานับนี้ เพราะยังไม่ได้ให้สัตยาบัน ประเทศไทยจำเป็นต้องเคารพ และไม่ละเมิดอนุสัญญานับที่ 6 ดังกล่าวข้างต้น และหากมีการละเมิดข้อผูกพันดังกล่าว ไม่สามารถอ้างได้ว่าเป็นเรื่องภายในของประเทศไทย นอกจากนี้ ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ถึงแม้จะเกิดภายในประเทศ เช่น เหตุการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ย่อมจะถูกจับตามองและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดจากประชาคมโลก อาทิ องค์การสหประชาชาติ องค์การความร่วมมืออิสลาม (Organization of Islamic Cooperation : OIC) องค์การเอกชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีความละเอียดอ่อน มีอิทธิพลและสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศไทย ที่ผ่านมา OIC สนใจและพยายามจะเข้ามามีบทบาท และติดตามสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง トラบไตที่ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงดำรงอยู่ด้วยเหตุนี้ ไทยจึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบว่านับจากนี้ไปไทยควรมียุทธศาสตร์เชิงรุกในการดำเนินความสัมพันธ์และร่วมมือกับ OIC และโลกมุสลิมอย่างไร

1.1.2 งานศึกษานับนี้นำเสนอหัวข้อการเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่างประเทศให้กับ OIC โดยจะศึกษาความเป็นมา บทบาทของ OIC ที่ถือว่าเป็นแกนนำทางการเมืองของประเทศมุสลิมทั้งหลาย รวมทั้งบทบาทขององค์กรนี้ที่มีต่อปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเพื่อหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการดำเนินการในด้านการต่างประเทศในระยะต่อไป

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อการศึกษา ผู้ศึกษาขอเสนอข้อมูลภูมิหลัง องค์การความร่วมมืออิสลาม (Organization of Islamic Cooperation : OIC) โดยสังเขป ดังนี้

1) องค์การความร่วมมืออิสลาม (The Organization of Islamic Cooperation) หรือ OIC

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2512 โดยมีปรัชญาพื้นฐานในการก่อตั้งได้แก่ อุดมคติประชาชาติอิสลาม (Ummah) แนวคิดทางการเมืองแบบมวลอิสลาม (Pan Islamism) และความต้องการร่วมมือกันตามแนวทางความร่วมมือระหว่างรัฐบาล (Inter-governmental Cooperation) มีประเทศสมาชิกเท่ากับจำนวนในปัจจุบันคือ 57 ประเทศ (รวมทั้งปาเลสไตน์) อยู่ใน 4 ทวีป ได้แก่ เอเชีย ตะวันออกกลาง ยุโรป อเมริกาใต้ และแอฟริกา OIC ถือได้ว่าเป็นองค์การระหว่างประเทศที่ใหญ่เป็นอันดับสองรองจากองค์การสหประชาชาติ ทำหน้าที่เป็นเสียงและผู้แทนให้กับโลกมุสลิมและการปกป้องดูแล "ศาสนาอิสลาม" และชาวมุสลิมในเวทีระหว่างประเทศ ปัจจุบัน OIC ได้ให้สถานะผู้สังเกตการณ์ (Observer Status) แก่ 3 กลุ่ม ดังนี้

(1) ประเทศผู้สังเกตการณ์ (Observer State) ได้แก่ บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา (2537) สาธารณรัฐแอฟริกากลาง (2538) ไทย (2541) รัสเซีย (2548)

(2) ชุมชนมุสลิมและชนกลุ่มน้อยมุสลิม (Muslim Communities and Minorities) ได้แก่ แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front–MNLF) (2520)

(3) องค์การระหว่างประเทศและองค์การภูมิภาค ได้แก่ สันนิบาตอาหรับ (Arab League) (2518) สหประชาชาติ (United Nation : UN) (2519) กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-Aligned Movement : NAM) และสหภาพแอฟริกา (African Union : AU) (2520) องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation Organization : ECO) (2539)

2) โครงสร้าง กลไก กระบวนการตัดสินใจ

องค์การ OIC มีการแบ่งโครงสร้างและกลไกการทำงาน เป็น 5 ส่วน คือ

(1) องค์กรหลัก (Principal Organs)

ก. ที่ประชุมสุดยอดอิสลาม (The Islamic Summit Conference) เป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดของ OIC ประกอบด้วยประมุขแห่งรัฐและผู้นำประเทศของรัฐสมาชิก OIC เพื่อพิจารณาตัดสินใจนโยบายและกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของ OIC และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชาติมุสลิม โดยจัดให้มีการประชุมทุก 3 ปี ปัจจุบัน ตุรกีเป็นประธานในการประชุมสุดยอด ครั้งที่ 13 เมื่อเดือนเมษายน ปี 2559

ข. ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ (Council of Foreign Ministers: CFM) ซึ่งจัดให้มีการประชุมทุกปี ทำหน้าที่พิจารณาและตัดสินใจนโยบายทั่วไป (general policy) ของ OIC รวมทั้งปฏิบัติตามและติดตามทบทวนผลการประชุมทั้งในระดับการประชุมสุดยอดและการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของ OIC

ค. สำนักงานเลขาธิการ (The General Secretariat) เป็นหน่วยงานบริหารกลาง (executive organ) ทำหน้าที่ปฏิบัติตามข้อมติและนโยบาย ซึ่งได้รับจากที่ประชุมสุดยอดและที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการ OIC ตั้งอยู่ที่เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย มีเลขาธิการที่มาจากการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่งวาระ 5 ปี เลขาธิการคนปัจจุบัน คือ ดร.ยูเซฟ อัล โอไซมีน (Dr.Youssef Al Othaimen) ชาวซาอุดีอาระเบีย ดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ คนที่ 11 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน ปี 2559

ง. ศาลยุติธรรมอิสลามระหว่างประเทศ (International Islamic Court of Justice) เป็นองค์กรทางกระบวนการยุติธรรมของ OIC

(2) คณะกรรมการประจำ (Standing Committees) ก่อตั้งขึ้นตามข้อมติของที่ประชุมสุดยอด OIC หรือข้อเสนอแนะของที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ โดยคณะกรรมการประจำ จะมีประมุขแห่งรัฐ หัวหน้ารัฐบาล ทำหน้าที่เป็นประธาน คณะกรรมการประจำได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ ต่อองค์การ OIC และรัฐสมาชิกให้มีความคืบหน้า

(3) องค์กรรอง (Subsidiary Organs) เป็นองค์กรภายใต้กรอบการทำงานของ OIC โดยการตัดสินใจของที่ประชุมสุดยอดหรือที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ โดยรัฐสมาชิก OIC จะมีสถานะเป็นสมาชิกขององค์กรเหล่านี้โดยอัตโนมัติ

(4) องค์กรชำนาญพิเศษ (Specialized Organs) ดำเนินงานภายใต้การตัดสินใจจากที่ประชุมสุดยอดผู้นำหรือที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ องค์กรชำนาญพิเศษของ OIC เปิดกว้างให้ประเทศสมาชิกของ OIC สามารถเลือกเป็นสมาชิก

(5) สถาบันสมทบ (Affiliated Organs) เป็นองค์กรที่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ โดยรัฐสมาชิก OIC สามารถเลือกเข้าร่วมเป็นสมาชิกสถาบันร่วมสมทบ องค์กร Affiliated Organs

3) กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Process)

ตามหลักการการประชุมสุดยอด (Islamic Summit) เป็นกลไกสูงสุดในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม จากการที่มีการประชุมสุดยอด 3 ปี ต่อครั้ง ทำให้ในทางปฏิบัติการตัดสินใจเชิงนโยบายส่วนใหญ่ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและการบริหารจะดำเนินการในที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ (Islamic Conference of Foreign Ministers : ICFM) ซึ่งจัดประชุมทุกปี

ในการตัดสินใจขององค์กร จะยึดหลักการปรึกษาหารือ (Shura) และการเห็นพ้องต้องกัน หรือฉันทามติ (Consensus) ซึ่งเป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิมของชาวอาหรับ ในยุคศตวรรษที่สาม เป็นต้นมา รวมทั้งเป็นหลักการที่ใช้ในองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ แต่ในบางกรณี หากไม่อาจหาฉันทามติได้ ก็จะตัดสินใจโดยอาศัยเสียงส่วนใหญ่จำนวน 2 ใน 3 ของประเทศสมาชิก

4) ความสำคัญของ OIC

OIC เป็นองค์กรระหว่างประเทศองค์กรเดียว ที่ประกอบขึ้นมาจากประเทศมุสลิมและเป็นเสมือนตัวแทนของอิสลามในเวทีระหว่างประเทศ ตั้งขึ้นมาเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและแก้ปัญหาาร่วมกัน OIC มีสมาชิกที่มีความหลากหลายทั้งในอุดมการณ์ทางการเมือง การปกครอง ภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์ ภาษา ประเพณี อีกทั้งมีระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยมีทั้งประเทศที่ร่ำรวยจากทรัพยากรและประเทศที่มีความเติบโตก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยมีความสำคัญ ดังนี้

(1) ด้านการเมืองระหว่างประเทศ การที่ OIC มีสมาชิก 57 ประเทศ ซึ่งเท่ากับมีคะแนนเสียง 57 เสียงในสหประชาชาติ มีองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เป็นผู้สังเกตการณ์มากกว่า 20 องค์กร OIC จึงมีบทบาทสำคัญในสหประชาชาติและในการเมืองระหว่างประเทศ

(2) ด้านศาสนา (อิสลาม) เป็นองค์การระหว่างประเทศเดียวที่จัดตั้งบนพื้นฐานทางศาสนา เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Islamic Solidarity) และเจตจำนงที่จะดำเนินการร่วมกันของโลกมุสลิม (Islamic Solidarity)

(3) ด้านเศรษฐกิจ เป็นแหล่งของประเทศที่มีน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ อาทิ ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์ บาห์เรน คูเวต โอมาน แอลจีเรีย อิรัก อิยิปต์ กาบอง ไนจีเรีย อินโดนีเซีย ลิเบีย อิหร่าน มาเลเซีย และบรูไน นอกจากนี้ มีหลายประเทศเป็นสมาชิก องค์กรประเทศผู้ผลิตน้ำมันเพื่อการส่งออก (Organization of the Petroleum for Exporting Countries : OPEC) กลุ่มประเทศดังกล่าวมีศักยภาพทางเศรษฐกิจและมีอำนาจซื้อสูงและเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญ

5) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC

ไทยมีความสัมพันธ์กับ OIC มาตั้งแต่ก่อนที่ OIC จะรับเข้ามาเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ ในปี 2541 โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ OIC เข้าใจท่าทีและนโยบายของไทยในการปฏิบัติต่อชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การขยายปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือกับโลกมุสลิมที่มีสมาชิกมากเป็นอันดับสองรองจากสหประชาชาติ รวมทั้งการป้องกันมิให้กลุ่มแนวร่วมและขบวนการในภาคใต้ ใช้ประเด็นปัญหาในภาคใต้ขึ้นเวทีระหว่างประเทศและเป็นปัญหาสากล

จากการศึกษาเอกสารชั้นต้นของกระทรวงการต่างประเทศพบว่า ไทยเริ่มปฏิสัมพันธ์ OIC ในช่วงการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศครั้งที่ 5 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ในปี 2517 เนื่องจากในการประชุมดังกล่าว ผู้แทนขบวนการในภาคใต้มีโอกาสร่วมประชุม และแจกหนังสือเวียนโจมตีประเทศไทย พร้อมทั้งขอความช่วยเหลือและสนับสนุนจากประเทศสมาชิก โดยอ้างว่าชาวมุสลิมในภาคใต้ถูกกดขี่ข่มเหงจากรัฐบาลไทย จากบทบาทความเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้มีการตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อกับ OIC เพื่อกระชับความสัมพันธ์และร่วมมือในด้านต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นเวทีในการทำความเข้าใจให้กับ OIC เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและการดำเนินการของรัฐบาลต่อชาวมุสลิมในจังหวัดภาคใต้ ตลอดจนเพื่อมิให้ OIC รับข้อมูลจากขบวนการดังกล่าวฝ่ายเดียว

กล่าวโดยรวม ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC เป็นไปอย่างราบรื่น และมีความเข้าใจอันดีระหว่างกันซึ่งในช่วงนั้น ไทยได้วางเครือข่ายและช่องทางการสื่อสารสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ของ OIC โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน อาทิ มาเลเซียและอินโดนีเซีย

ปัจจุบันไทยและ OIC มีความร่วมมือกันหลายด้าน² อาทิ เศรษฐกิจ มีสมาคมนักธุรกิจและอุตสาหกรรมไทย-มุสลิม (Thai Islamic Trade and Industrial Association) เป็นสมาชิกหอการค้าและอุตสาหกรรม ประเทศอิสลาม (Islamic Chamber of Commerce and Industry: ICCI) ซึ่งเป็นสถาบันสังกัดของ OIC ส่วนด้านการศึกษา ธนาคารเพื่อการพัฒนาอิสลาม (Islamic Development Bank : IDB) ได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ชาวไทยมุสลิม โดยมอบเงินสร้างสถานศึกษา และให้ทุนแก่นักศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ จำนวน 400 ทุน รวมทั้งสนับสนุนการก่อสร้างมหาวิทยาลัยอิสลามในจังหวัดยะลา จำนวน 32 ล้านบาท และช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ จำนวน 180,000 ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะไทยขยายความร่วมมือกับ OIC ในด้านอื่น ๆ สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิชาการ ฯลฯ

6) การเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของไทย

ในปี 2540 นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ได้ใช้โอกาสในช่วงการประชุมต่าง ๆ ขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในการขอให้ประเทศสมาชิก OIC สนับสนุนประเทศไทย อาทิ กาตาร์ ซึ่งเป็นประธานประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC และอิหร่านซึ่งเป็นประธาน OIC ในขณะนั้น และมีสารถึงนาย Azeddine Laraki เลขาธิการ OIC (คนที่ 7) แจ้งความจำนงของไทยในการสมัครเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ใน OIC ต่อมานายสุรินทร์ฯ ได้พบหารือขอรับการสนับสนุนจากนาย Azeddine Laraki เลขาธิการ OIC ในระหว่างการประชุมสมัชชาสหประชาชาติครั้งที่ 53 ที่นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2541

² จรัล มะลูลีม, OIC องค์การมุสลิมโลกในโลกมุสลิม, หน้า 326, 331.

จากความพยายามต่าง ๆ ทำให้ที่ประชุม OIC Annual Coordination Meeting (ACM) ที่กรุงนิวยอร์ก มีฉันทามติรับไทยเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2541 ทำให้ไทยเป็น 1 ใน 4 ประเทศที่ได้รับสถานะดังกล่าว (อีก 3 ประเทศ คือ สาธารณรัฐแอฟริกากลาง บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา และรัสเซีย)

7) ปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ ใน OIC

ผลจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุที่ไทยต้องการเข้าไปมีบทบาทใน OIC เนื่องจากมีปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง กล่าวคือ

(1) ด้านเศรษฐกิจ ในช่วงปี 2540 เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน การคลังและเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกกลุ่มอย่างรุนแรง รัฐบาล (ภายใต้ นายชวน 2) ซึ่งเพิ่งก่อตั้งรัฐบาลใหม่ จึงต้องการแสวงหาพันธมิตร การสนับสนุนช่วยเหลือจากนานาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า และการเงิน ซึ่งหากไทยได้เข้าไปในกรอบเวทีใหม่ ๆ โดยเฉพาะโลกมุสลิม ไทยจะได้มีโอกาสขยายความร่วมมือกับรัฐสมาชิกซึ่งจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทยได้

(2) ด้านการเมือง จากการที่นายสุรินทร์ฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ได้ให้ความสนใจ และตระหนักถึงความสำคัญของประเทศในกลุ่มอิสลามซึ่งมีสมาชิก 57 ประเทศ เพื่อขยายผลประโยชน์ด้านธุรกิจการค้า การส่งออก การท่องเที่ยว รวมทั้งความพยายามในการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศซาอุดีอาระเบีย

นอกจากนี้ แรงจูงใจอีกประการหนึ่งที่ไทยสมัครเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ใน OIC เนื่องจากไทยได้เสนอชื่อนายศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ลงสมัครตำแหน่งผู้อำนวยการใหญ่องค์การการค้าโลก (World Trade Organization-WTO) ในปี 2541 ซึ่งจะเป็นโอกาสในการขอเสียงสนับสนุนเพิ่มเติมจากโลกมุสลิม และกล่าวได้อีกด้วยว่า หากไทยได้ขยายเครือข่ายความสัมพันธ์อันดีกับประเทศมุสลิม จะเป็นช่องทางในการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐบาลต่อชาวมุสลิมในประเทศไทยอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับ OIC กระบวนการตัดสินใจ และพฤติกรรม ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหากมีผลกระทบต่อไทย

1.2.2 วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ OIC ต้องการเข้ามามีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ความสนใจที่จะติดตามความคืบหน้าในการดำเนินแก้ไขปัญหาคัดค้านจากรัฐบาลไทย

1.2.3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC ในระยะก่อนและหลังเหตุการณ์ ความไม่สงบในไทยในปี พ.ศ. 2547 การมีปฏิสัมพันธ์ในปัจจุบันและแนวทางการเพิ่มพูนความร่วมมือกับ OIC ในอนาคต

1.2.4 ศึกษาแนวคิด ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีการดำเนินการทางการทูตการต่างประเทศของไทยในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับ OIC ในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากประเด็นปัญหาจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ อาทิ ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและการต่อต้านการก่อการร้ายในทุกรูปแบบ

1.2.5 เสนอข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กับ OIC อาทิ การมีความเอกภาพของหน่วยงานภาครัฐของไทย ผู้เกี่ยวข้องที่จะมาดูแลเรื่อง OIC บทบาทของสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ ในซาอุดีอาระเบีย

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

ผู้ศึกษาเลือกมิติการต่างประเทศของไทยเกี่ยวกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการเสริมสร้างความเข้าใจให้กับ OIC ในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล เป็นหัวข้อในการศึกษาโดยเริ่มจากความสัมพันธ์กับ OIC ก่อนที่ไทยเข้าเป็นสมาชิกผู้สังเกตการณ์ใน OIC เมื่อปี 2541 การเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ บทบาทของไทยในเวที OIC จนถึงปัจจุบัน การเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์ (engagement) วิเคราะห์เสนอแนะทางเลือกเชิงนโยบาย เพื่อให้การดำเนินสัมพันธ์กับ OIC ในระยะต่อไป มีประสิทธิภาพ และเป็นผลดีต่อการส่งเสริมความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับ OIC

1.3.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

ผู้ศึกษาจะอ้างอิงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1) เอกสารของทางราชการ นโยบายของรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ เอกสารขั้นต้นและชั้นกลางของกระทรวงการต่างประเทศ (จะอ้างอิงเฉพาะส่วนที่เปิดเผยต่อสาธารณะได้) เอกสารแถลงข่าวของกระทรวงการต่างประเทศ แถลงการณ์ร่วมระหว่างไทยกับ OIC

2) เอกสารทางการของ OIC ข่าวสารนิเทศ/เว็บไซต์ของ OIC รายงาน ร่างข้อมติ ข้อมติ แถลงการณ์ที่เกี่ยวข้องกับไทย สรุปผลการประชุมใน OIC ที่เกี่ยวข้องกับไทย

3) นำเสนอความคิดเห็นจากประสบการณ์ในการทำงานและจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบการวิเคราะห์ โดยอาศัยแนวคิดและกรอบทางทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งผู้ศึกษาจะนำเสนอในบทที่ 2 เป็นฐานในการวิเคราะห์และสังเคราะห์

4) การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโลกอาหรับและโลกมุสลิม เพื่อนักการทูต และคณะกงสุลมิตรประเทศของไทยใน OIC ที่เมืองเจดดาห์ เจ้าหน้าที่ใน OIC ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเป็นส่วนเสริมและเป็นข้อสังเกตเพิ่มเติมจากข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมด

1.3.3 ระเบียบวิธีการศึกษา

1) ศึกษาประเด็นที่ OIC ให้ความสำคัญในปัจจุบัน และทิศทางการดำเนินการในระยะต่อไปที่อาจมีผลกระทบต่อไทย

2) ศึกษาความสัมพันธ์และการดำเนินการทางการทูตของไทยต่อ OIC และบทบาททำที่ของ OIC ภายหลังจากไทยได้เป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ใน OIC ในปี 2541 และการปฏิสัมพันธ์ในช่วงที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และการปฏิสัมพันธ์ในปัจจุบัน

1.4 คำถามของการศึกษา

ไทยจะมีบทบาทในความร่วมมือและเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับ OIC ได้อย่างไร

1.5 สมมุติฐานการศึกษา

ผู้ศึกษาเห็นว่าปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากได้รับการแก้ไขและมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ก็จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยให้กับ OIC ได้มากยิ่งขึ้น

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

1.6.1 ทราบเกี่ยวกับองค์การการประชุมอิสลาม (OIC) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC ในระยะทั้งก่อนและหลังเหตุการณ์ความไม่สงบในช่วงปี 2547-จนถึงปัจจุบัน

1.6.2 เข้าใจแนวคิดมุมมองของ OIC ต่อความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อาจมีความเชื่อมโยงทั้งในทางตรงและทางอ้อมกับการเมืองของโลกมุสลิมที่ทวีความซับซ้อนขึ้นหลังเหตุการณ์ 9/11 และ Arab Spring และตระหนักถึงความพยายามของรัฐบาลไทยที่จะมีความร่วมมือในด้านต่าง ๆ กับ OIC

1.6.3 การเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์เชิงรุกกับ OIC ในลักษณะที่ใกล้ชิดและต่อเนื่องซึ่งจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่น เข้าใจและนำไปสู่การยอมรับและร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการแก้ไขและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้และในมิติอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อไทย

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน

เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับ OIC การปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือกับองค์การดังกล่าว ผู้ศึกษาใช้แนวคิดและทฤษฎี เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีสัจนิยม (Realism)

แนวคิดนี้มีความเชื่อว่ารัฐเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และภารกิจที่สำคัญของรัฐบาลคือการปกป้องผลประโยชน์ของรัฐ ซึ่งหมายถึงการมีอำนาจ การต่อสู้เพื่อความอยู่รอด รวมถึงการคำนึงถึงสงครามและสันติภาพเป็นหลัก ทฤษฎีสัจนิยมให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์แห่งชาติมากกว่าหลักคุณธรรม โดยเชื่อว่าคุณธรรมเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย และจะใช้มันก็ต่อเมื่อหลักคุณธรรมเหล่านั้นเอื้อประโยชน์ต่อผลประโยชน์แห่งชาติ การสร้างดุลแห่งอำนาจระหว่างประเทศเป็นมาตรการที่ดีที่สุดในการป้องกันสงคราม และจะช่วยสร้างความมั่นคงและสันติภาพภายใต้ระบบการเมืองระหว่างประเทศแบบอนาธิปไตย

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการมีกำลังทหารที่เข้มแข็งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุด ระบบการเมืองระหว่างประเทศจะมีบทบาทนำระบบเศรษฐกิจ ชีตความสามารถทางเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการช่วยเสริมสร้างหรือดำรงสภาพความเข้มแข็งของกำลังทหาร ทฤษฎีมองการเมืองระหว่างประเทศในลักษณะ Zero-Sum Game³ คือจะมีฝ่ายที่ได้ประโยชน์สูงสุดเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น นั่นหมายความว่า ต้องมีผู้ได้ (Winner) และผู้เสีย (Loser) ในเกมนี้ ผู้ตัดสินใจจะต้องประเมินอำนาจต่อรอง และต้องมีความมั่นใจว่า ตนมีอำนาจต่อรองสูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจึงกล้าที่จะตัดสินใจแบบได้-เสีย

2.1.2 แนวคิดว่าด้วยประชาคมโลกอิสลาม “อุมมะฮ์”⁴ หรือ “ประชาคมโลกของชนมุสลิม” (worldwide community of Islam)

แนวคิดนี้มีรากฐานความเป็นมาในโลกมุสลิมตั้งแต่เมื่อครั้งที่ศาสดามุฮัมมัด อพยพย้ายถิ่นจากเมืองมักกะห์ไปยังเมืองมาดีนะห์ ในปี พ.ศ. 1165 และได้ประกาศจัดตั้งชุมชน (Ummah) ขึ้นที่นครมาดีนะห์ โดยใช้ชารีอะห์ (กฎหมายอิสลาม) ชุมนนะห์ (แบบอย่างของศาสดา) ในการปกครอง เนื่องจากยุคเริ่มต้นของการเผยแผ่ศาสนาอิสลามในอาระเบียมีปัญหาความขัดแย้ง การเข่นฆ่า และช่วงชิงผลประโยชน์และอำนาจระหว่างเผ่าและผลประโยชน์ของชนเผ่าหรือวงศ์ญาติเป็นที่ตั้ง ทำให้ศาสดาเน้นความสำคัญของหลักความเป็นเอกภาพและภราดรภาพของประชาคมมุสลิม เพื่อให้

³ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, *ทฤษฎีเกมกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ*, ใน *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิดทฤษฎี และกรณีศึกษา* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547)

⁴ นายพิชญ จันทรวิวัฒน์, *การดำเนินการทางการทูต การต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้*, (หลักสูตร รุ่นที่ 50 ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช 2550-2551), หน้า 19-21.

จิตสำนึกความเป็นอุมมะฮ์ซำหมัซซันเผ่า เครือญาติ และชาติพันธุ์ ดังเช่นที่ปรากฏในคัมภีร์กุรอาน บทที่ 3 โองการที่ 103 มีความว่า

“ และพวกเจ้าจงยึดสายเชือกของอัลเลาะห์ โดยพร้อมกันทั้งหมด และจงอย่าแตกแยกกัน และจงรำลึกถึงความเมตตาของอัลเลาะห์ที่มีแต่พวกเจ้า ขณะที่พวกเจ้าเป็นศัตรูกัน แล้วพระองค์ได้ทรงให้สนิทสนมกันระหว่างหัวใจของพวกเจ้า แล้วพวกเจ้าก็กลายเป็นพี่น้องกันด้วยความเมตตาของพระองค์...”

ตามรากศัพท์ภาษาอาหรับ คำว่า “อุมมะฮ์” มาจากคำว่า “อุมม์” ที่แปลว่า แม่/ที่มาของการมี “ชุมชน” (Community) และ “ชาติ” (Nation) ในกุรอานใช้คำว่า “อุมมะฮ์” ซึ่งมีความหมายหลายนัยทั้งที่หมายถึงสังคมหรือชุมชนมนุษย์ทั้งหมดว่าเป็นประชาคมหนึ่งเดียวเพราะมนุษยชาติถือกำเนิดมาจากแห่งเดียวกันและที่ใช้เพื่อหมายถึงกลุ่มผู้มีความศรัทธา มีอุดมการณ์ และกระทำในสิ่งเดียวกันที่ถูกต้อง มีความสามัคคี และเชื่อในความยุติธรรมเดียวกัน ดังนั้น มุสลิมจึงต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน ไม่นิ่งเฉยต่อชะตากรรมของพี่น้องมุสลิมของตน จะต้องสอดส่องดูแลสภาพความเป็นอยู่และทุกข์สุขซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ศาสดามูฮัมมัด ได้เปรียบสังคมอิสลามว่า

“อุปมาบรรดาผู้ศรัทธาในความรัก ความเมตตาและความเอื้ออาทรของพวกเขาที่มีต่อกันนั้น อุปมาได้ตั้งร่างกายที่เมื่ออวัยวะส่วนหนึ่งได้รับความเจ็บปวด อวัยวะส่วนอื่น ๆ ของร่างกายของเขาต่างก็ได้รับผลกระทบด้วยการอดหลับอดนอนและความป่วยไข้ไปด้วย”⁵

นักวิชาการตะวันตก ให้ทัศนะคำว่า “อุมมะฮ์” ว่ามีความที่แตกต่างหลากหลายตลอดมาในประวัติศาสตร์อิสลามจนถึงยุคปัจจุบัน และยังไม่มีอาจกำหนดอย่างตายตัวได้ และมีการนำไปใช้แตกต่างกันตามแต่จุดมุ่งหมายทางการเมือง ทั้งโดยกลุ่มมุสลิมที่ยึดแนวทางดั้งเดิม (Traditionalist) กลุ่มสมัยใหม่ (Modernist) และกลุ่มหัวรุนแรง (Radicalist) แต่กล่าวโดยรวมได้ว่า สาระหลักของความคิดนี้คือ มุสลิมทุกคนไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดในโลก มีภูมิหลังทางเชื้อชาติ ภาษา เพศ ชนชั้น วรรณะ วัฒนธรรมใด ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของ “อุมมะฮ์” ซึ่งเป็นประชาคมของผู้ศรัทธาที่ได้ปฏิญาณตนต่อพระเจ้า (Shahadah) ปฏิบัติศาสนกิจ (ibadah) และอยู่ภายใต้กฎอันศักดิ์สิทธิ์ (Divine law-Shariah) โดยทุกคนมีความเสมอภาคกันในสายตาของพระเจ้า จึงทำให้มีความรู้สึกผูกพันกันด้วยจิตวิญญาณและมีจิตสำนึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน (Sense of Unity and Affinity) มีความเป็นสากลและไม่มีพรมแดนใดขวางกั้น “อุมมะฮ์” จึงเป็นประชาคมที่อยู่เหนือชาติพันธุ์ (Supraethnic) และอยู่เหนือชาติ (Supranational) หากอธิบายด้วยภาษาทางการเมืองและมนุษยวิทยาร่วมสมัย อาจกล่าวได้ว่า คือ “ชุมชนในจินตนาการ” (Imagined) และนำไปสู่การมีจิตสำนึกร่วม และมีอัตลักษณ์ร่วมหมู่ (Collective Identity) จากการมีศรัทธาเดียวกัน⁶

⁵ มุฮัมมัดนา อิม, ระดับญาติ วนะของศาสดามูฮัมมัด, ใน บทความเรื่องสายสัมพันธ์ที่ศรัทธาชนมีต่อกัน

⁶ Graham E. Fuller The Future of Political Islam (New York: Pelgrave Macmillan, 2003), pp.18-19; รายละเอียดแนวคิดเรื่อง Imagined Communities โปรดดู Benedict Anderson Imagined Communities: Reflections on the Spread of Nationalism (London: Verso, 1993)

2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศ (International Organization Theory) หรือองค์การระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental Organization Theory)

แนวคิดที่ว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ⁷ (International Organizations-IO) หรือองค์การระหว่างรัฐบาล (Inter-Governmental Organization-IGO) ซึ่งประกอบด้วย องค์การที่สมาชิกตั้งแต่ 3 รัฐขึ้นไป ร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อใช้เป็นกลไกในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้ง การวางนโยบาย เจริญ และสนับสนุนความร่วมมือพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในภารกิจที่เป็นประโยชน์ร่วมกันด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และด้านอื่น ๆ ซึ่งรัฐเดียวไม่สามารถดำเนินการได้เพียงลำพัง

องค์การระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับรัฐอื่น ๆ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสมาชิก ในปัจจุบันขอบเขตกิจกรรมของบางองค์การระหว่างประเทศเหล่านี้ นับวันยังมีความสลับซับซ้อนและครอบคลุมในแทบทุกมิติของชีวิตประชากรโลก และส่งผลกระทบต่อการดำเนินการทางการทูต นโยบายต่างประเทศของรัฐสมาชิก อาทิ ประเด็นที่เป็นปัญหาภายในประเทศ แต่มีความเกี่ยวโยงกับต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นเวทีในการระดมการสนับสนุนประสานประโยชน์ แสดงพลังและเพิ่มอำนาจต่อรองของรัฐอีกด้วย และเป็นเวทีที่ทราบกันดีว่า ปัจจุบัน สังคมโลกมีความเชื่อมโยงและพึ่งพากันมากขึ้น อีกทั้งมีประเด็นปัญหาที่มีลักษณะข้ามชาติข้ามพรมแดน (Transnational Issues) เป็นอันมากได้ทำให้องค์การระหว่างประเทศมีบทบาทในประชาคมโลกทั้งในฐานะตัวแสดง (Actor) และเวทีการแสดง (Forum) ที่สำคัญ ทั้งจากการที่มีองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 เป็นต้นมา และจากการที่ขอบเขตของกิจกรรมขององค์การเหล่านี้ นับวันยังมีความสลับซับซ้อนและครอบคลุมในแทบทุกมิติของชีวิตประชากรโลก ดังนั้น บทบาทขององค์การระหว่างประเทศจึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินการทางการทูต นโยบายต่างประเทศของรัฐบาล (State) รวมทั้งในประเด็นที่แม้จะเป็นปัญหาภายในประเทศ (Internal Affairs) ก็ตาม

2.1.4 แนวคิดที่ว่าด้วยการบริหารจัดการ (Theory of Management)

เพื่อสนับสนุนความเข้าใจมิติต่างประเทศของไทยเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการส่งเสริมความเข้าใจให้กับ OIC ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 3 ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดระบบบริหารจัดการและการมีเอกภาพของหน่วยงาน เป็นกรอบในการเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อนำการไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการสนับสนุนการดำเนินการของภาครัฐให้ไปสู่ในทิศทางเดียวกัน

คำว่า “การบริหาร” ส่วนใหญ่มักจะนึกถึงการบริหารราชการ (Administration) หรือเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล ส่วนคำว่า “จัดการ” (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจของเอกชน แต่ในความเป็นจริง ทั้งสองมีความเชื่อมโยงกันและอาจมีความหมายทดแทนกันได้ การดำเนินการภายในองค์กรจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) บุคลากรและ 2) การบริหารจัดการองค์กร นอกจากนั้น ต้องมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย อาทิ งบประมาณ ทรัพยากร/วัสดุ หากองค์กรใดขาดหรือมีข้อจำกัดในเรื่องดังกล่าวก็ย่อมมีอุปสรรค ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามภารกิจ

⁷ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2523).

ที่ตั้งไว้ การบริหารจัดการที่ดี มีลักษณะเด่นและเป็นสากล จะประกอบด้วยพื้นฐานการดำเนินการในลักษณะเป็นกระบวนการร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจอย่างมีเหตุผลของบุคคล (Collective Mind) จากนั้นจะก่อให้เกิดความร่วมมือในระดับกลุ่ม (Group Cooperation) และในที่สุดจะเป็นแรงผลักดัน (Group Effort) ทำให้ภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ แต่ถ้าหากการบริหารจัดการขาดการตัดสินใจที่ดีพอ ยากที่จะที่ให้การองค์กรนั้นสู่ความสำเร็จได้ องค์ประกอบขององค์กร (Elements of Organization) ที่สำคัญมี 5 ประการ ได้แก่ (1) บุคคลากร ประกอบด้วยคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ส่วนใหญ่องค์กรจะมีคนเป็นจำนวนมาก ปฏิบัติงานร่วมกันหรือแบ่งงานกันทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด (2) วิธีการบริหาร อาทิ การแก้ไขปัญหาหรือการตัดสินใจ (3) ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อการวิเคราะห์ (4) โครงสร้าง ซึ่งนักบริหารจะต้องจัดโครงสร้างให้สอดคล้องกับงานเพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ (5) เป้าหมาย หรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

องค์การความร่วมมืออิสลาม (The Organization of Islamic Cooperation-OIC) โดยศาสตราจารย์ ดร. จรัญ มะลูลีม เป็นเอกสารรายงานการวิจัยในโครงการ “องค์การมุสลิมโลกในโลกมุสลิม” ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดพิมพ์เป็นเอกสารคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 งานวิจัยนี้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ OIC ทั้งในด้านประวัติความเป็นมา ปรัชญาพื้นฐาน โครงสร้าง กรอบการดำเนินการ และบทบาทของ OIC ในด้านต่าง ๆ เช่น ในปัญหาตะวันออกกลาง ปัญหาปาเลสไตน์ การก่อการร้าย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ ปัญหาชนกลุ่มน้อยมุสลิม และประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนในกรอบของ OIC ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าและหาข้อมูลประกอบเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในข้อ 1.3 (วิธีการดำเนินการศึกษา)

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์การ OIC โดยสังเขป อาทิ โครงสร้าง กลไก กระบวนการ ตัดสินใจ การปฏิสัมพันธ์ของไทยใน OIC หลังจากเข้ามาเป็นผู้สังเกตการณ์ ท้าทีและทัศนคติของ OIC เกี่ยวกับประเทศไทย รวมทั้งวิเคราะห์ เสนอแนะทางเลือกเชิงนโยบายด้านการเพิ่มพูนความสัมพันธ์ในเชิงรุกกับ OIC ในลักษณะให้มืออยู่อย่างต่อเนื่องและในระยะยาว พร้อมทั้งเสนอแนะความร่วมมือกับ OIC ในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากความพยายามที่จะให้ข้อความเกี่ยวกับประเทศไทยมีความสมดุลในเอกสารการประชุมประจำปีของ OIC ทั้งนี้ ผลของการศึกษา จะช่วยแนะนำถึงปัจจัยในการเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นหัวข้อของการศึกษา รวมทั้งเป็นการสนับสนุนสร้างความร่วมมือกับ OIC ในระยะยาวต่อไป

บทที่ 3 ผลการศึกษา

3.1 การดำเนินการทางการทูตของไทยหลังเหตุการณ์ความไม่สงบในปี 2547

นับแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี 2547 เป็นต้นมา OIC โดยเฉพาะสำนักเลขาธิการ OIC ได้ให้ความสนใจและพยายามเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้และชุมชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งฝ่ายไทยไม่ได้ปิดกั้น และได้ใช้แนวทางรักษาการติดต่อ และการมีความสัมพันธ์ในการทำงาน (working relationship) กับสำนักเลขาธิการ OIC และประเทศสมาชิกเพื่อมุ่งให้เห็นว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นประเด็นภายในประเทศ มิใช่ปัญหาความขัดแย้งทางศาสนา และฝ่ายไทยยึดแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี รวมทั้งแนวทางพระราชทานเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมุสลิม การส่งเสริมอัตลักษณ์ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่และการอำนวยความสะดวกธรรมชาติธรรมในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ที่ผ่านมามากครั้ง

ตั้งแต่การประชุมฯ ครั้งที่ 32 และ ครั้งที่ 33 ที่กรุงชานาประเทศเยเมน ในปี 2548 และปี 2549 ตามลำดับ ที่ประชุมได้มีข้อมติเกี่ยวกับชุมชนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกครั้งที่หัวข้อ Muslim Minorities and Communities in Non-OIC Member States ซึ่งเป็นข้อมติที่กล่าวถึงไทยร่วมกับประเด็นชุมชนมุสลิมในประเทศอื่น ๆ เช่น ฟิลิปปินส์ เมียนมาร์ จีน อินเดีย และมุสลิมในยุโรป และฝ่ายไทยได้ดำเนินการผ่านมิตรประเทศ เช่น บาห์เรน บรูไน และอินโดนีเซีย ทำให้ข้อมติที่กล่าวพาดพิงไทยไม่มีถ้อยคำรุนแรงและอยู่ในระดับที่ฝ่ายไทยยอมรับได้ แม้ในการประชุมฯ บางครั้งสำนักเลขาธิการ OIC จะพยายามเสนอร่างที่มีถ้อยคำหรือการวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงก็ตาม

อย่างไรก็ดี OIC ได้พยายามเพิ่มการกดดันไทยเป็นระยะ ๆ โดยเมื่อปี 2552 ก่อนการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 36 ที่ซีเรีย สำนักเลขาธิการ OIC ได้พยายามเสนอร่างข้อมติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเฉพาะ (country-specific solution) เช่นเดียวกับที่ OIC ได้มีข้อมติแบบดังกล่าวเกี่ยวกับมุสลิมในฟิลิปปินส์ เมียนมาร์ และกรีซ มาอย่างต่อเนื่อง แต่ฝ่ายไทยได้ดำเนินการผ่านมิตรประเทศทำให้ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ตั้งแต่ครั้งที่ 36 ถึงครั้งที่ 39 ฝ่าย OIC ได้เลื่อนการพิจารณาร่างข้อมติ (defer) และในการประชุมครั้งที่ 40-42 สำนักเลขาธิการ OIC มิได้นำเรื่องข้อมติเฉพาะเกี่ยวกับไทยเข้าที่ประชุมแต่ยังคงกล่าวถึงไทยในข้อมติทั่วไป (general resolution) ที่ผ่านมา การที่ข้อมติ/เอกสารการประชุมของ OIC มีถ้อยคำที่ไม่เป็นผลเสียต่อไทย เป็นผลจากการดำเนินการของฝ่ายไทยในเวทีประชุม OIC โดยได้รับการสนับสนุนจากมิตรประเทศเป็นอย่างดี อาทิ กลุ่มประเทศอาหรับ เช่นบาห์เรน คูเวต โอมาน กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และประเทศมุสลิมเพื่อนบ้านได้แก่ อินโดนีเซีย และบรูไน กอปรกับการพยายามชี้แจงทำความเข้าใจให้ข้อมูลกับเลขาธิการและสำนักเลขาธิการ OIC และประเทศสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการที่สำคัญของไทยต่อ OIC ที่สำคัญ ได้แก่การจัดส่งคณะผู้แทนระดับสูง เดินทางไปเยือนสำนักเลขาธิการ OIC และการเชิญฝ่าย OIC มาเยือนไทยหลายครั้ง เช่น คณะของ นาย Syed Kasem El-Masry ที่ปรึกษาพิเศษของเลขาธิการ OIC ซึ่งรับผิดชอบประเด็นชุมชนไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการเชิญนาย Ekmeleddin Ihsanoglu เลขาธิการ OIC เดินทางมาเยือนไทยเมื่อ 30 เมษายน-1 พฤษภาคม 2550 และพบหารือกับนายกรัฐมนตรี บุคคลสำคัญของไทย ผู้นำศาสนาอิสลาม และระหว่างการเดินทางเยือนประเทศไทย เลขาธิการ OIC ได้เห็นและรับทราบข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเองรวมถึงได้รับรายงานการเดินทางมาเยือนของคณะ OIC ก่อนหน้านั้น

ในการเยือนไทยครั้งนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และเลขาธิการ OIC ได้จัดแถลงข่าวร่วม และออกเอกสารแถลงข่าวร่วม (Joint Press Statement)⁸ ซึ่งฝ่าย OIC ได้แสดงการสนับสนุนแนวทางสามานฉันท์และสันติวิธี และการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุแบบบูรณาการ พร้อมทั้งเคารพในอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และศาสนาของประชาชนในพื้นที่

เลขาธิการ OIC แสดงเจตนาธรรมในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีประเด็นหลักคือ การส่งเสริมการกระจายอำนาจ การส่งเสริมอัตลักษณ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร การมีเสนาหากับชุมชนมุสลิม และการพิจารณายกเลิกกฎหมายพิเศษในพื้นที่

3.2 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC ก่อนและหลังปี 2559

จากการศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC พบว่าหลังจากที่ไทยและ OIC ได้มีแถลงการณ์ร่วมกันในปี 2550 สำนักงานเลขาธิการ OIC ยังได้ให้ความสนใจและพยายามเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นระยะ ๆ จะเห็นได้จากการที่ร่างข้อมติซึ่งมีเนื้อหาคล้าย ๆ กัดดันประเทศไทยขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในจังหวัดภาคใต้เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 40-41 ในปี 2556-2557 ที่กรุงโกนากรี ประเทศกินี และเมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ตามลำดับ พบว่าเนื้อหาข้อมติเกี่ยวกับประเทศไทยโดยรวมยังมีใจความสมดุลและเป็นบวกต่อประเทศไทยอยู่ จนกระทั่งถึงในการประชุม สูดยอด OIC Summit ครั้งที่ 13 ในเดือนเมษายน 2559 ที่ประเทศตุรกี สำนักงานเลขาธิการ OIC ได้เสนอร่างข้อมติที่ไม่เกื้อหนุนต่อความพยายามของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกระบวนการ พุดคุยสันติสุขโดยเรียกร้องให้รัฐบาลไทยรับรองกลุ่ม MARA PATANI⁹ และให้ความคุ้มกัน (Immunity) แก่คณะผู้แทนเจรจาของกลุ่ม เป็นต้น ในขณะที่ไทยไม่ต้องการรับรองกลุ่ม MARA PATANI เนื่องจากเห็นว่ามิใช่เป็นตัวแทนของชาวมุสลิมทั้งหมดในจังหวัดภาคใต้ ไม่สามารถประกันความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้ง

⁸ ดูในภาคผนวก ข.

⁹ MARA PATANI :Majlis Amanah Rakyat Patani สภาอะมานะฮ์แห่งประชาชนปาตานี (บก.deepsouthwatch) เป็นการริเริ่มของสมาชิก BRN ที่สนับสนุนการเจรจาต่อรองว่า จะเป็นกระบวนการเชิงรุกหนึ่งที่จะนำไปสู่การพูดคุยเพื่อสันติภาพ ก่อตั้ง เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2557 โดยกลุ่มสมาชิก BRN ทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ รวมถึงกลุ่มเยาวชน, อุลามาร์ และกลุ่มติดอาวุธ ที่มีแนวโน้มต้องการหาทางแก้ปัญหาทางการเมืองด้วยวิธีการเจรจากับรัฐบาลไทย (อาบูฮาฟิซ อัลฮาเก็ม, MARA PATANI คืออะไร?, แหล่งที่มา: <http://prachatai.org/journal/2015/05/594>)

อาจมีนัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่แสดงถึงความขัดแย้งภายใน ซึ่งในข้อเท็จจริงเป็นเพียงเหตุการณ์ความไม่สงบของผู้ก่อการกำเริบและไม่ประสงค์ดีเท่านั้น

อนึ่ง เลขานุการ OIC เดินทางเยือนประเทศไทยระหว่างในวันที่ 10-13 มกราคม 2559 โดยก่อนหน้านั้น ในวันที่ 9 มกราคม 2559 ได้เยือนประเทศมาเลเซียและได้พบกับกลุ่ม MARA PATANI ก่อนเดินทางเข้าประเทศไทย

จากการที่ไทยมีสถานะเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของ OIC ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมเจ้าหน้าที่อาวุโส OIC Senior Officer Meeting: SOM ที่เจดดาห์ ซึ่งเป็นเวทีกร่างข้อมติต่าง ๆ ได้อย่างไรก็ดี โดยความช่วยเหลือจากมิตรประเทศของไทย เช่น ตุรกี จอร์แดน บาห์เรน ซึ่งพร้อมให้การสนับสนุน ทำให้สามารถปรับแก้สำนวนถ้อยคำสำคัญในร่างข้อมติข้างต้นได้

ต่อมา การประชุม OIC-SOM สำหรับการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 43 ที่ประเทศอูซเบกิสถาน ในเดือนกรกฎาคม 2559 สำนักเลขาธิการฯ ได้บรรจุร่างข้อมติที่มีข้อความต้องการให้รัฐบาลไทยรับรองสถานะของกลุ่ม MARA PATANI อีกครั้ง ทั้งนี้ ร่างข้อมติดังกล่าวคล้ายคลึงกับข้อมติของการประชุมสุดยอดที่ประเทศตุรกี

ในระหว่างการประชุม OIC-SOM ไทยได้รับความช่วยเหลือจากมิตรประเทศหลัก ได้แก่ จอร์แดน บาห์เรน และตุรกี ซึ่งมีบทบาทสนับสนุนหลักอย่างแข็งขัน โดยมีอินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน ร่วมสนับสนุน จนกระทั่งที่ประชุม OIC-SOM ได้เห็นชอบให้ตัดคำ MARA PATANI ออกจากร่างข้อมติไป

การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 43 ที่อูซเบกิสถานเมื่อ 18-19 ตุลาคม 2559 ซึ่งมีนายปัญญาธิกร พูลทรัพย์ รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนของไทย โดยช่วงก่อนและระหว่างการประชุม คณะผู้แทนของไทยได้พบกับมิตรประเทศ ได้แก่ ตุรกี จอร์แดน บาห์เรน อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน ซึ่งร่วมสนับสนุน ทั้งนี้ ข้อมติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยยังคงเป็นข้อมติเดิมที่ได้รับการพิจารณาในที่ประชุม OIC เมื่อเดือนกรกฎาคม 2559 ที่เจดดาห์ โดยไม่มีคำว่า MARA PATANI ในข้อมติ ซึ่งทั้งหมดนี้ เป็นความพยายามทางการทูต การเจรจาต่อรองที่ต้องอาศัยมิตรประเทศร่วมสนับสนุน โดยในช่วง ปี 2559-2560 มิตรประเทศของไทยในเจดดาห์ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันแก้ไขร่างข้อมติได้แก่ ผู้แทนจอร์แดน ตุรกี ใน OIC ประจำเมืองเจดดาห์ ซึ่งมีการประสานงานที่ดีกับสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ และมีความร่วมมือใกล้ชิดรวมทั้งให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับฝ่ายไทย

3.2.1 การดำเนินการกระชับความสัมพันธ์กับผู้แทนมิตรประเทศของไทยใน OIC

ประเทศไทยเล็งเห็นว่า นอกจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับสำนักเลขาธิการ OIC แล้ว ไทยยังจำเป็นต้องกระชับความสัมพันธ์กับมิตรประเทศของไทยใน OIC ให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นด้วย โดยเฉพาะผู้ที่เป็นผู้แทนที่ได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมประชุม OIC SOM ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกร่างและปรับแก้ถ้อยคำร่างข้อมติต่าง ๆ ของ OIC เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมบทบาทของรัฐบาลไทยต่อการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสนับสนุนไทยใน OIC

3.2.2 การเดินทางเยือนซาอุดีอาระเบียเพื่อพบหารือกับผู้แทน OIC ที่เป็นมิตรประเทศของไทย

ในเดือนกรกฎาคม 2559 นายพุทธพร อีวตกसान รองอธิบดีกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา เดินทางเยือนซาอุดีอาระเบีย และพบกับมิตรประเทศของไทยในซาอุดีอา

ซึ่งเป็นผู้แทน OIC ในเจดดาห์ เพื่อขอให้สนับสนุนในการแก้ไขปรับข้อความในร่างข้อมติ และพบกับ นาย Sayed El Masry ที่ปรึกษาพิเศษของ OIC และ Dr. Hassan Abdein ผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก OIC เพื่อทำความรู้จักและชี้แจงทำความเข้าใจและให้ข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2.3 การเดินทางเยือนประเทศไทยของคณะผู้แทนมิตรประเทศของไทยใน OIC

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ไทยเชิญผู้แทนมิตรประเทศใน OIC 11 ประเทศมาเยือนไทย แต่มีผู้ตอบรับการเยือนครั้งนี้ รวม 4 ประเทศ ได้แก่ บาห์เรน อุซเบกิสถาน อินโดนีเซีย และปากีสถาน ในการเยือน คณะได้พบหารือกับจุฬาราชมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และเดินทางลงไปยังจังหวัดภาคใต้ เพื่อรับการบรรยายสรุปจากหน่วยงานความมั่นคง ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และเยี่ยมชมสถาบันการศึกษา พบผู้นำศาสนา และเยี่ยมชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่างวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2.4 ความร่วมมือระหว่างไทยกับ OIC (นอกเหนือจากประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้)

ไทยมีความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้ OIC ที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการพัฒนาอิสลาม (Islamic Development Bank : IDB) ซึ่งได้ให้เงินสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ชุมชนไทยมุสลิมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ไทยเป็นผู้สังเกตการณ์ขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมอิสลาม (Islamic Scientific, Educational and Cultural Organization–ISESCO) และสมาคมนักธุรกิจและอุตสาหกรรมไทย–มุสลิม (Thai–Islamic Trade and Industrial Association) เป็นสมาชิกสภาหอการค้าและอุตสาหกรรมอิสลาม (Islamic Chamber of Commerce and Industry–ICCI) นอกจากนี้ ไทยเคยร่วมมือกับ OIC ในการจัดสัมมนาในหัวข้อ Symposium on Interfaith Dialogue เมื่อวันที่ 10–13 มกราคม 2559 โดยสถาบันเทวะวงศ์วโรปกรณ์ ร่วมมือกับศูนย์ Research Centre for Islamic History, Art and Culture (IRCICA) ของ OIC ซึ่งในการสัมมนาครั้งนั้น มีนาย Iyad Madani เลขาธิการ OIC (ในขณะนั้น) เดินทางมาเยือนประเทศไทยและเป็นแขกของกระทรวงการต่างประเทศเพื่อเป็นปาฐกถาในการสัมมนาดังกล่าว นอกจากนี้ ไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมอื่น ๆ เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมของไทยใน OIC ที่สำคัญ ได้แก่ การประชุมด้านความมั่นคง อาหาร น้ำ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ด้านการค้าและความร่วมมืออิสลาม ความร่วมมือของสถาบันและมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย (ไทยเป็นสมาชิกผู้สังเกตการณ์ Stands and Metrology Institute for Islamic Countries–SMIC ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560) และเข้าร่วมประชุมด้านสิทธิสตรี และสถาบันครอบครัวของ OIC

3.2.5 การร่วมประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 44 ที่เมืองอาบิดจาน โกดติวัลร์ ระหว่างวันที่ 10–11 กรกฎาคม 2560

การประชุมครั้งนี้ ถือเป็นความสัมพันธ์และร่วมมือครั้งล่าสุด ระหว่างไทยและ OIC โดยฝ่ายไทยได้มอบหมายให้นายเกริกพันธ์ ฤกษ์จำนง อธิบดีกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนของไทย ซึ่งได้พบหารือกับมิตรประเทศ อาทิ อินโดนีเซีย จอร์แดน แคมเบีย ตุรกี โอมาน ปากีสถาน บาห์เรน เพื่อจะขอขอบคุณที่ช่วยทำให้ร่างข้อมติเกี่ยวกับไทยสะท้อนข้อเท็จจริงในความพยายามของไทยในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้และให้มีความสมดุล

รวมทั้งจะขอความร่วมมือจากมิตรประเทศช่วยสนับสนุนไทยต่อไป อย่างไรก็ตาม การประชุมครั้งนี้ไม่มีข้อความ MARA PATANI ปรากฏในร่างข้อมติเหมือนในปีที่ผ่านมา นับว่าเป็นผลของความพยายามในการดำเนินทางการทูตของไทย และการมีปฏิสัมพันธ์เชิงรุกกับทั้งมิตรประเทศและเจ้าหน้าที่ OIC ตลอดจนการเชิญให้ผู้แทนถาวรใน OIC ของมิตรประเทศในเมืองเจดดาห์ เดินทางมาเยือนไทยเพื่อศึกษาวีถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมและการดำเนินการของรัฐบาล ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2560

ระหว่างการประชุมฯ คณะผู้แทนของไทยได้พบผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกของ OIC โดยจะสื่อถึงความพยายามที่จะร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์กับ OIC อย่างสร้างสรรค์ ในลักษณะ proactive ทั้งนี้ ผู้อำนวยการฯ ยืนยันบทบาทของ OIC ตามที่เลขาธิการ OIC แจ้งกับนายกรัฐมนตรี เมื่อต้นปี 2559 ว่า OIC สนับสนุนการดำเนินการของไทยอย่างเป็นอิสระ และยืนยันว่าจะไม่ล่วงละเมิดอธิปไตยของไทย แต่พร้อมที่จะเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ กับไทย

3.3 สรุปความสัมพันธ์ไทยกับ OIC

ผู้ศึกษาเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC ตั้งแต่เริ่มแรกมิได้วางอยู่เฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น แต่อยู่บนความสัมพันธ์กว้างขวางทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลา 13 ปีที่ผ่านมา บริบทของความสัมพันธ์ถูกเปลี่ยนแปลงเนื่องจากสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์รุนแรง ในปี 2547 OIC ต้องการความร่วมมือกับไทยต่อการค้นหาวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการกับความไม่สงบ การรับทราบมาตรการและวิธีการตรวจสอบความรุนแรง รวมทั้งพยายามเข้ามามีบทบาทในฐานะองค์กรของประเทศมุสลิมและเป็นตัวแทนของอิสลามในเวทีระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องความสัมพันธ์กับ OIC ดูเหมือนว่าประเทศไทยและ OIC ยังคงพุดด้วยน้ำเสียงที่ต่างกัน¹⁰

ในระยะ 5-7 ปีจนถึงปัจจุบัน มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น อาทิ Arab Spring สงครามในซีเรีย เยเมน อิรัก และการก่อการร้าย ในขณะที่ฝ่ายไทยให้ความสำคัญกับกระบวนการพูดคุยสันติสุขกับกลุ่มผู้เห็นต่าง ก็มีได้ทำให้บริบทความสัมพันธ์กับ OIC ต่างไปจากเดิม หากจะมีแต่การเพิ่มความร่วมมือในด้านอื่น ๆ มากขึ้น มีการพบปะหารือที่ไม่เป็นทางการกับ OIC โดยเฉพาะกับผู้ผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก โดยการประสานงานของสถานกงสุลใหญ่ เมืองเจดดาห์ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าไทยและ OIC ต่างก็มีความคาดหวังที่จะให้อีกฝ่ายดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 สิ่งที่ไทยต้องการจาก OIC

1) แสดงให้ OIC เห็นว่า ไทยมีท่าทีและจุดยืนร่วมกับ OIC ในประเด็นสำคัญต่าง ๆ เช่น การคัดค้านและต่อต้านแนวคิดสุดโต่ง การก่อการร้าย ไม่เห็นด้วยกับการต่อต้านอิสลาม (Islamophobia) ไทยสนับสนุนสิทธิของชาวปาเลสไตน์และการแก้ปัญหาปาเลสไตน์

¹⁰ Achara Ashayagachat, *Thailand and the OIC: Finding it hard to explain southern unrest abroad*, Bangkok Post (5 มิถุนายน 2551): 9. (อ้างใน จรัญ มะลูลีม, *OIC องค์กรมุสลิมโลกในโลกมุสลิม*, หน้า 323).

2) แสดงให้เห็นว่าไทยให้ความสำคัญและพร้อมที่จะร่วมมือกับ OIC ในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากประเด็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ความร่วมมือทางวิชาการและการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาและการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน

3) ให้ข้อมูลและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และป้องกันมิให้กลุ่มผู้ไม่ประสงค์ดีใช้เวที OIC ในการสร้างผลประโยชน์ของตน

3.3.2 สิ่งที่ OIC ต้องการจากไทย

1) ให้ไทยดำเนินการตามแถลงข่าวร่วม (Joint Press Statement ปี 2550) ระหว่างนายนิติย์ พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกับนาย Ekmeleddin Ihsanoglu เลขาธิการ OIC ในโอกาสการเยือนไทยอย่างเป็นทางการของเลขาธิการฯ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2550

2) ขอทราบความคืบหน้าเกี่ยวกับการพูดคุยเพื่อสันติสุข

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

ไทยเข้ามาเป็นผู้สังเกตการณ์ใน OIC เพื่อขยายการติดต่อสัมพันธ์กับประชาคมโลกมุสลิม และแสวงหาความร่วมมือกับ OIC และประเทศสมาชิก รวมทั้งป้องกันมิให้ขบวนการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้ประเด็นปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กลายเป็นปัญหาระหว่างประเทศ ต่อมาหลังจากเหตุการณ์ความรุนแรงในปี 2547 กล่าวคือ ในช่วงระยะเวลา 13 ปีที่ผ่านมา ความสนใจของ OIC ที่มีต่อสถานการณ์ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สร้างความหวาดระแวงให้แก่บางหน่วยงานของรัฐอย่างมาก เนื่องจากเกรงว่าจะกระทบต่ออำนาจอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ ด้วยเหตุนี้ จึงมีการตั้งข้อสังเกตและวิพากษ์วิจารณ์กันต่าง ๆ นานาว่า OIC อาจมีเจตนาให้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้กลายเป็นประเด็นระหว่างประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาไทยและ OIC มีความร่วมมือมาโดยตลอด ไทยส่งผู้แทนไปร่วมประชุมในกรอบเวทีต่าง ๆ ของ OIC ในขณะที่เดียวกัน มีการโต้แย้งคิดต่างทางการทูตเพื่อสานประโยชน์ของแต่ละฝ่ายในประเด็นเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปพร้อม ๆ กัน

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC มิได้เป็นความสัมพันธ์ที่มีอยู่ตามลำพังระหว่าง 2 ฝ่ายเท่านั้น แต่ดำเนินไปในบริบทที่ครอบคลุมประชาคมโลกมุสลิม ที่มีประชากรกว่า 1,500 กว่าล้านคน และมีประเทศสมาชิก 57 ประเทศ มีสำนักเลขาธิการ OIC นำโดยเลขาธิการ OIC มีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐที่ยังคงมุ่งใช้ OIC เป็นที่พึ่งทางการเมือง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการทางการทูตและการต่างประเทศของไทยต่อ OIC ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรอาศัยการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ และยุทธวิธี โดยมีประเด็นที่สำคัญได้แก่ การหาทางปรับแนวทางจากการตั้งรับ (reactive) การสนองตอบต่อสถานการณ์ และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าดังที่ผ่านมา เป็นการดำเนินการเชิงรุก (proactive) โดยรวม และเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับ OIC โดยเฉพาะ ซึ่งจะเป็นการตอบโจทย์การศึกษาส่วนบุคคลของผู้ศึกษา โดยวิเคราะห์จากความสัมพันธ์กับ OIC การวางแนวทางและคาดการณ์แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 5 ปีข้างหน้า หรือเตรียมรับมือกับการประชุมสุดยอด OIC (OIC Summit) ครั้งที่ 14 ซึ่งจะมีขึ้นในประเทศแอมเบีย ในปี 2561 โดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและภายนอกประกอบการดำเนินนโยบายไทยกับ OIC ใน 3 ระดับ ซึ่งผู้ศึกษาจะขอเสนอ ข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย และข้อเสนอแนะในการดำเนินการ ได้แก่ (1) ระดับบุคคล (2) ระดับประเทศ/ภาครัฐ และ (3) ระดับระหว่างประเทศ

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะนโยบาย

ระดับบุคคล: ผู้นำจะต้องมีเจตจำนงทางการเมือง (political will) อย่างชัดเจน และมั่นคงหรือผู้ที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องในการดูแลกำกับนโยบายต่างประเทศรวมทั้งผู้ที่ได้รับการมอบหมายในภารกิจเกี่ยวกับประชาคมโลกมุสลิม ที่ผ่านมา โดยเฉพาะหลังจากที่ไทยสามารถทำให้ระดับการพาดพิงประเทศไทยของ OIC ลดลง กล่าวคือในร่างข้อมติของ OIC ที่เกี่ยวกับไทยมีถ้อยคำไม่รุนแรงและฝ่ายไทยยอมรับได้ ทำให้มีการขาดความต่อเนื่องที่จะติดตามเรื่องดังกล่าวจากฝ่ายไทย

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าระดับบุคคลมีความสำคัญในการดำเนินการทางการทูตในมิติต่างประเทศกับ OIC เนื่องจากจากการสังเกตพฤติกรรมจะเห็นว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยใน OIC มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้น โดยส่วนอื่น ๆ ของสำนักงานเลขาธิการ OIC และประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ทราบแม้แต่ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทย ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนในการยกร่างข้อมติเสนอในที่ประชุม OIC ได้แก่ (1) นาย Sayed Kasem El Masry อดีตนักการทูตอียิปต์ ซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ OIC คนเก่าให้เป็นที่ปรึกษาพิเศษ (special Advisor) เพื่อให้ติดตามดูแลประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ขณะนี้ไม่ประสงค์ที่จะทำงานอีกต่อไปเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านสุขภาพ) (2) Dr. Hassan Abdein ผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัย Oxford สัญชาติอังกฤษ เชื้อสายปากีสถาน เป็น Friend of Thailand ของสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ มีทัศนคติและความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศไทยและกับสถานกงสุลใหญ่ฯ และ (3) อาจเป็นบุคคล/กลุ่มในประเทศสมาชิก หรือประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งถ้าหากฝ่ายไทยสามารถเข้าถึงและทำความเข้าใจกับบุคคลดังกล่าว อาจมีความเป็นไปได้ที่จะไม่ต้องพึ่งพาอาศัยหรือหวาดหวั่นไปกับ OIC อีกต่อไป หรืออาจทำให้ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยค่อย ๆ หายไป แต่ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับรัฐบาลจะสามารถควบคุมสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากน้อยเพียงใดด้วย

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

1) สร้างยุทธศาสตร์คงการติดต่อและสานสัมพันธ์กับ OIC และมิตรประเทศของ ไทยให้มากขึ้นและต่อเนื่อง ไม่มุ่งเน้นเฉพาะห้วงเวลาที่จำกัด กล่าวคือจะมีความเคลื่อนไหวอย่างจริงจัง เมื่อใกล้ถึงวาระการประชุมประจำปีของ OIC เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมา ไทยจะเริ่มมีการติดต่อกับ OIC หลังจากได้รับข้อมูลว่า ร่างข้อมติที่จะนำเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC มีใจความที่ไม่เป็นบวกต่อไทย จากนั้นจะมีการส่งคณะไปพบกับมิตรประเทศและขอความช่วยเหลือให้ช่วยปรับแก้ถ้อยคำให้สอดคล้องตามที่ฝ่ายไทยต้องการ รวมทั้งขอพบกับผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก OIC เพื่ออธิบายถึงการดำเนินการของฝ่ายไทยต่อประเด็นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์เป็นผู้ประสานการพบปะอย่างไม่เป็นทางการ และการเชิญมิตรประเทศ OIC ให้ไปเยือนประเทศไทย ตลอดจนการเชิญคณะทูตสมาชิก OIC ที่กรุงเทพฯ ให้ไปศึกษาวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

2) หาโอกาสเยือน พพบหารือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงใน OIC ไม่ว่าจะในโอกาสและสถานที่ใดได้แก่ เลขาธิการ OIC ผู้อำนวยการชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก ที่ปรึกษา

เลขาธิการฯ ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลภารกิจเกี่ยวกับประเทศไทย นอกจากนั้น กับผู้แทน OIC มิตรประเทศของไทยที่มีแนวโน้มในการสนับสนุนไทย

อนึ่ง ผู้ศึกษาได้สอบถามผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก¹¹ เพื่อขอทราบเท่าที่ขออนุญาตเกี่ยวกับการจัดสานเสวนาที่เคยพูดไว้เมื่อปี 2558 ซึ่งได้รับการยืนยันว่า ไทยควรต่อยอดความร่วมมือกับ OIC ในการจัดสัมมนา “International Symposium on Interfaith Dialogue” เหมือนกับที่เคยจัดเมื่อปี 2559 และเชิญเลขาธิการ OIC มากล่าวสุนทรพจน์

ระดับประเทศ/ภาครัฐ: ขาดความเป็นเอกภาพและบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ OIC รวมทั้งไม่มีคณะทำงานโดยเฉพาะที่คอยดูแลและเฝ้าติดตาม (monitor)¹² ภารกิจดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เหมือนกับในช่วงปี 2550–2554 กระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำเนิกรงานในมิติต่างประเทศ และเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับ OIC ผ่านสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงริยาด และสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ เกี่ยวกับการดำเนินตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ การนำข้อมูลความคืบหน้าของผลการดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปชี้แจงให้กับ OIC และมิตรประเทศ แต่ในระยะหลังการติดต่อระหว่างไทยกับ OIC หรือแม้แต่กระทรวงการต่างประเทศ ค่อนข้างห่างเหินและขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์พบว่า อาจมีสาเหตุเนื่องจาก

1) มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลากร และไม่ได้มีกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาวสำหรับการรับมือกับ OIC และปรับตัวไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ อาทิ ในประเด็น MARA PATANI

2) ขาดความชัดเจนในการมอบหมายอำนาจหน้าที่ของโครงสร้างองค์กร เนื่องจาก OIC มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองเจดดาห์ และในทางปฏิบัติเจดดาห์ เป็นที่ตั้งของสถานกงสุลใหญ่ฯ ซึ่งมีภารกิจและอำนาจหน้าที่ในกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของกระทรวงการต่างประเทศคือ การดูแลด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก มิใช่การเมือง เมื่อสำนักงานเลขาธิการ OIC ต้องการประสานงานกับฝ่ายไทยก็ติดต่อกับสถานเอกอัครราชทูตฯ ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงริยาด เป็นต้น

อนึ่ง จากการศึกษา พบว่า ตั้งแต่ไทยเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ใน OIC ในปี 2541 ประเทศไทยมีคณะผู้แทนระดับรัฐมนตรี ผู้ช่วยรัฐมนตรี ที่ปรึกษารัฐมนตรี และผู้แทนพิเศษ รัฐมนตรีว่าการฯ ไปร่วมประชุมในเวทีของ OIC มาโดยตลอดเป็นเวลา 14 ปี จนถึงปี 2555 จากนั้นค่อย ๆ ลดระดับหัวหน้าคณะผู้แทนเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รองปลัดฯ เอกอัครราชทูต

¹¹ สัมภาษณ์ Hassan Abdein, ผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก OIC, 20 กรกฎาคม 2560 ผ่านสื่อสังคม WhatsApp (Dr. Hassan เป็น Friend of Thailand ของสถานกงสุลใหญ่เจดดาห์ ตั้งแต่ปี 2557)

¹² ในปี 2552 เคยมีการตั้งคณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์มิติต่างประเทศของสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ และกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน นายสุรพงษ์ ชัยนาม ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หัวหน้าคณะทำงานนำหน่วยงานผู้ปฏิบัติโดยตรงในพื้นที่ไปพบเลขาธิการ และผู้บริหาร OIC ในประเทศซาอุดีอาระเบีย ในปี 2553–2554 ระหว่างนั้น มีการเยือนประเทศสมาชิก หลายประเทศ อาทิ อียิปต์ ซีเรีย โมร็อกโก มาเลเซีย บรูไนและเยือนประเทศฟิลิปปินส์ด้วย โดยก่อนหน้านั้น นายสุรพงษ์ฯ เคยดูแลเรื่องจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงที่มีตำแหน่งรองเลขาธิการรัฐมนตรีในรัฐบาลสมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ในห้วงปี 2549–2551

และล่าสุดเป็นระดับอธิบดี ซึ่งจะเห็นถึงข้อเปรียบเทียบตัวชี้วัดการให้ความสำคัญต่อ OIC หลังจากที่ไทยเข้ามาเป็นผู้สังเกตการณ์ (ดูในภาคผนวก)

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการในเรื่องนี้

เห็นควรมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษ High Level Inter-Agency ประกอบด้วย คณะทำงาน 1 ชุด ประมาณ 8-9 คน และมีรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ฝ่ายการเมืองเป็น ประธาน โดยอาจพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับโลกมุสลิมและตะวันออกกลาง อาทิ ผู้ทรงคุณวุฒิ (อดีตเอกอัครราชทูต) นักวิชาการด้านตะวันออกกลาง และโลกมุสลิมจาก สถาบันการศึกษา 2 คน และอาจพิจารณาสัดส่วนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อาทิ ความมั่นคง ฯลฯ ทั้งนี้ เมื่อมีการจัดตั้งคณะทำงานแล้ว ผู้ศึกษาจะขอเสนอให้ใช้กฎชัทธัมเฮาส์ (Chatham House Rule) ในการอภิปรายหรือประชุมหรือของคณะทำงาน ซึ่งกฎนี้มีเป้าหมายเพื่อการประกัน สภาวะนิรนามให้กับผู้พูด กล่าวคือ ทุกคนสามารถพูดหรือออกความคิดเห็นที่อาจแตกต่างจากคนอื่น และที่พูดไปก็จะไม่เปิดเผยไป ที่อื่นซึ่งเป็นการสนับสนุนการอภิปรายอย่างเสรี ผู้พูดมีเสรีภาพในการ พูดความคิดเห็นของตนเอง โดยไม่ต้องกังวลถึงเรื่องชื่อเสียงส่วนตัวหรือหน้าที่การงาน ผู้ศึกษาเห็นว่า ที่ผ่านมา การเปลี่ยนตัวผู้ทำงานด้าน OIC บ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในความร่วมมือและสัมพันธ์ ระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับ OIC โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ OIC เช่น อธิบดี ในกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูต กรุงสุลใหญ่ หรือผู้ที่กำกับดูแลในเรื่องนี้ซึ่งมีการโยกย้าย เปลี่ยนตัวกันอยู่เป็นประจำ จึงทำให้ผู้ที่รับผิดชอบในภารกิจ OIC คนใหม่ต้องใช้เวลาในการศึกษางาน และตั้งต้นเริ่มทำรู้จักกับเครือข่ายใน OIC และมีมิตรประเทศใหม่ซึ่งอาจต้องใช้เวลา

ระดับระหว่างประเทศ : ในปัจจุบัน OIC มีปัญหาภายในและขาดความเป็น เอกภาพเนื่องจากสมาชิกมีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ การเมือง ภาษา วัฒนธรรม มีความ แตกต่างในเรื่อง นิกาย เช่น ความขัดแย้งระหว่างซาอูดิอาระเบีย ซึ่งเป็นมุสลิมสายสุนี่กับอิหร่านที่ เป็นชีอะห์ เพื่อแย่งชิงการเป็นผู้นำในภูมิภาค และความขัดแย้งล่าสุดที่นำไปสู่การตัดความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศในกลุ่มรัฐอ่าว (Gulf Cooperation Council : GCC) ได้แก่ ซาอุดีฯ บาห์เรน สหรัฐ อาหรับ เอมิเรสต์ กับการ์ตา โดยมีอีกหลายประเทศสมาชิกร่วมสมทบ เช่น อียิปต์ เยเมน และมัลดีฟส์

จากการวิเคราะห์ พบว่า OIC ไม่มีกลไกและกรอบกฎหมายในการบังคับการปฏิบัติ ของประเทศสมาชิก ทำให้ OIC กลายเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนโดยประเทศสมาชิกที่คำนึงถึง ผลประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการปกป้องผลประโยชน์ของรัฐ ซึ่ง หมายถึง การมีอำนาจ การต่อสู้เพื่อความอยู่รอด OIC ไม่ได้มีลักษณะเป็นองค์กรเหนือชาติ ไม่มีกลไก ในลักษณะทำหน้าที่บังคับประเทศสมาชิกให้ปฏิบัติตามมติหรือการตัดสินใจได้ เช่น ไม่สามารถยุติ เรื่องความขัดแย้งและสงครามภายในประเทศสมาชิก เช่น ในซีเรีย อิรัก เยเมน อัฟกานิสถาน และสิ่ง ที่สำคัญทำลาย OIC มากที่สุด ในขณะนี้ คือ ปัญหาการก่อการร้ายที่มีการกล่าวอ้างอิสลามเข้าไป เกี่ยวข้อง อีกทั้ง OIC มีข้อจำกัดด้านการเงิน ดังนั้น จึงจำเป็นที่ไทยจะต้องริบฉวยโอกาสทำให้เกิด ประโยชน์มากที่สุด ระหว่างที่ OIC กำลังอ่อนแอและไร้ประสิทธิภาพ ตัวอย่างที่เห็นได้เด่นชัดคือ OIC ยังไม่สามารถแม้แต่แก้ปัญหาเรื่องปาเลสไตน์ซึ่งเป็นเหตุผลหลักในการก่อตั้งองค์การ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการในเรื่องนี้

จัดแผนการและกระบวนการทัศน์ใหม่ โดยไม่ควรมองว่า เนื่องจากไทยเป็นเพียงประเทศผู้สังเกตการณ์ หากไปร่วมประชุม ก็ไม่สามารถพูดหรือกล่าวในที่ประชุมได้ หรือหากได้รับอนุญาตก็คงเป็นลำดับท้ายหลังสมาชิกต่าง ๆ แต่ควรจะมีวิสัยทัศน์และตระหนักถึงการดำเนินกลยุทธ์ “จับมือให้อุ่น” และใช้โอกาสระหว่างประชุมในการพบหารือในลักษณะ corridor meeting กับประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศใดก็ได้ แม้กระทั่งกับฝ่ายซาอุดีฯ เพื่อหารือในเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-ซาอุดีฯ หรือในเรื่องอื่นใดในเวที OIC เนื่องจากซาอุดีฯ มีอิทธิพลมากใน OIC ไม่เพียงเฉพาะเป็นแหล่งสนับสนุนด้านการเงินให้กับองค์การอย่างเดียวนั้น ซาอุดีฯ ยังมีบทบาทเสมือนผู้มีอำนาจในการยับยั้ง (veto) โดยพฤตินัย¹³ ใน OIC อีกด้วย ซึ่งการส่งคณะผู้แทนระดับสูงไปร่วมประชุมฯ สามารถดำเนินการได้และในข้อเท็จจริง ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า เวทีการประชุมประจำปีระดับรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ OIC มีความสำคัญในหมู่ประเทศมุสลิมเป็นอย่างยิ่ง อาทิ ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 42 ที่ประเทศคูเวต เมื่อปี 2558 นาย Adel bin Ahmed Al-Jubeir รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศซาอุดีอาระเบีย ไปร่วมประชุมฯ เพื่อเปิดตัวและพบกับรัฐมนตรีต่าง ๆ ของ OIC หลังจากได้รับตำแหน่งได้ไม่นาน ขณะที่รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นสุภาพสตรี และเพิ่งเข้ารับตำแหน่งเช่นเดียวกัน เดินทางไปร่วมประชุมฯ โดยขอแวะที่เจดดาห์ และทางการซาอุดีฯ จัดให้เข้าเฝ้ากษัตริย์ซัลมาน สำหรับประเทศไทยได้มอบหมายให้เอกอัครราชทูต ณ คูเวต ร่วมประชุมฯ

จากการวิเคราะห์เรื่องการส่งผู้แทนไปร่วมประชุมที่สำคัญ ๆ ของ OIC ผู้ศึกษาเห็นว่าตามแนวปฏิบัติและธรรมเนียมทางการทูต การส่งผู้แทนที่มีความอาวุโสจากเมืองหลวงไปร่วมการประชุมต่าง ๆ ย่อมจะได้รับความเกรงใจ และเป็นการแสดงออกถึงการให้ความสำคัญและให้เกียรติเจ้าภาพการประชุม และทำให้การแสดงข้อคิดเห็นในการพบปะพูดคุยต่าง ๆ ได้รับการยอมรับ และเกรงใจมากกว่าหากจะเทียบกับการมอบหมายให้ระดับเอกอัครราชทูตเป็นหัวหน้าคณะ โดยเฉพาะการประชุมในระดับที่มีรัฐมนตรีต่างประเทศต่าง ๆ มาร่วม

ระหว่างที่ผู้ศึกษาประจำการอยู่ที่สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ ได้พบและพูดคุยเป็นประจำกับ Dr.Hassan Abdein ผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกซึ่งได้ บารอว่า ในระยะหลังเท่าที่ตนประสบ ฝ่ายไทยมักจะติดต่อกับ OIC หรือส่งคณะมาพบหารือ รวมทั้งร่วมประชุมโดยจะมุ่งเน้นประเด็นเกี่ยวกับร่างข้อมติของ OIC ซึ่งตรงกับทัศนะของนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และอดีตเลขาธิการอาเซียน ซึ่งได้กล่าวเมื่อเดือนสิงหาคม 2558 เมื่อช่วงที่สถานกงสุลใหญ่ฯ ให้การต้อนรับระหว่างที่มาประชุมกับ Islamic Development Bank: IDB โดยนายสุรินทร์ฯ แสดงทัศนะว่า ไทยอาจมีการปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกับ OIC/ประเทศสมาชิกในกรอบอื่น ๆ ในเชิงรุกซึ่งจะทำให้ไทยได้ประโยชน์และได้รับการ

¹³ Global Institutions, The Organization of Islamic Cooperation Politics, problems, and potencial, Turan Kayaoglu

ยอมรับเพิ่มมากขึ้น ผู้ศึกษาได้ติดต่อนายสุรินทร์¹⁴ ขอเพื่อทราบความเห็นเพิ่มเติมซึ่งนายสุรินทร์ฯ ได้ให้ทัศนะว่า

– ประเทศไทยควรใช้ประโยชน์ให้เต็มที่ในฐานะผู้สังเกตการณ์ใน OIC ไทยมีประเด็นและสามารถแสดงบทบาทได้อีกมากมายในขณะที่เพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น เวียดนาม ลาว กัมพูชา ไม่มี ส่วนฟิลิปปินส์นั้น ยังคงแสดงความประหลาดใจกับไทยมาโดยตลอดว่าไทยเข้าไปเป็นผู้สังเกตการณ์ใน OIC ได้อย่างไร แต่ไทยกลับเลือกที่จะมีบทบาทเมื่อต้องการความช่วยเหลือจาก OIC โดยการส่งคณะผู้แทนกลุ่มใหญ่เข้าร่วมการประชุมซึ่งมีจำนวนมากกว่าประเทศที่เป็นสมาชิกหลัก และหลังจากนั้นจะหายไปจนกว่าจะมีปัญหาใหม่เข้ามาหรือจนกว่าจะมีวิกฤตทางการทูตครั้งใหญ่เกิดขึ้น

– หวังว่าไทยจะเข้ามามีบทบาทและสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับ OIC โดยจัดลำดับความสำคัญในความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอย่างเหมาะสม และเห็นว่ากรมความร่วมมือระหว่างประเทศ อาจจัดโครงการร่วมกับสมาชิก OIC ด้านการเกษตร สาธารณสุข การศึกษา การท่องเที่ยว วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

– ไทยต้องการทีมที่เข้มแข็งในกระทรวงการต่างประเทศที่พร้อมที่จะอุทิศตัวให้กับวาระที่เกี่ยวกับ OIC โดยเฉพาะการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือในด้านหลัก ไม่ใช่เฉพาะเรื่องจังหวัดชายแดนภาคใต้เพียงอย่างเดียว และควรกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในระยะยาวเพื่อให้ OIC สนับสนุนไทยในด้านต่าง ๆ เมื่อไทยต้องการซึ่งรวมไปถึงการเข้าไปมีบทบาทในสหประชาชาติ

ผู้ศึกษาเห็นว่า ไทยควรเตรียมตัวกำหนดยุทธศาสตร์การทูตกับ OIC ในประเด็นเกี่ยวกับสถานภาพการรับผู้สังเกตการณ์เพิ่มเติมของ OIC ด้วย ซึ่งขณะนี้หลายประเทศต้องการเข้ามา อาทิ กัมพูชา เบลารุส ยูกันดา มอริเตเนีย เวเนซุเอลา แอฟริกาใต้ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รับทราบจากคณะกงสุลในเจดดาห์ ว่า กัมพูชาได้ แสดงบทบาทเชิงรุกและเกาะติดกับ OIC ในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ฉะนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาว่า ไทยจะมีปฏิสัมพันธ์ระดับใดกับ OIC หากกัมพูชาได้เข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์รายใหม่ ซึ่งกัมพูชาก็ย่อมจะมีบทบาทและสร้างสถานะการยอมรับต่อมวลสมาชิก ดังนั้น ไทยควรจะรักษาความโดดเด่นของการเป็นหนึ่งในกลุ่มอาเซียนที่มีได้เป็นประเทศมุสลิม แต่ได้รับสถานะเป็นผู้สังเกตการณ์ มีบทบาทเคียงบ่าเคียงไหล่กับประเทศมุสลิมอีก 3 ประเทศในอาเซียน ซึ่งเป็นสมาชิก อาทิ มาเลเซีย อินโดนีเซียและบรูไน และหากไทยปล่อยให้กัมพูชาซึ่งกำลังรอการพิจารณาให้เข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ จนกระทั่งได้เป็นผู้สังเกตการณ์ กัมพูชาอาจจะบดบัง (over shadow) บทบาทต่าง ๆ ของไทยอย่างไม่ต้องสงสัย

อนึ่ง ในการพบของคณะผู้แทนไทยกับนาย Salih Sen ผู้แทนถาวรตุรกีประจำ OIC ในเมืองเจดดาห์ เมื่อ 9 กรกฎาคม 2560 ระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 44 ที่ประเทศโกตดิวัวร์ ผู้แทนตุรกี ปรารภว่า¹⁵ นาย Hassan Abdein ผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก OIC (Department of Muslim Communities in Non-OIC Member States) เล่าว่า ขณะนี้สถานภาพการรับผู้สังเกตการณ์ของประเทศเบลารุส ยูกันดา มอริเตเนีย เวเนซุเอลา และกัมพูชาหยุดชะงักไปก่อน และยังไม่มีการพิจารณาจาก OIC

¹⁴ สัมภาษณ์ สุรินทร์ พิศสุวรรณ, อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและอดีตเลขาธิการอาเซียน, 7 สิงหาคม 2560.

¹⁵ สัมภาษณ์ ฐานิศร์ ณ สงขลา, กงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์, 20 กรกฎาคม 2560.

- ไทยควรมีความรอบคอบในการดำเนินความร่วมมือกับมาเลเซีย เพราะมาเลเซียเคยทั้งช่วยไทยและใช้ OIC กดดันไทยในเรื่องจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตาม สมาชิก OIC ส่วนใหญ่รับฟังมาเลเซีย เนื่องจากเป็นประเทศมุสลิม เป็นเพื่อนบ้านกับไทย และตระหนักถึงการเป็นคนเอเชียด้วยกันน่าจะเข้าใจวิถีของเอเชีย กรณีนี้ จะเห็นได้จากการที่ OIC ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงกับเมียนมาร์ (เมียนมาร์ไม่แยแสต่อเสียงเรียกร้องและข้อวิจารณ์ของ OIC และปิดประตูดูมิให้ OIC เข้าไปมีบทบาทเรื่องชาวโรฮิงจา) จึงอยากได้รับการร่วมมือจากไทยเพื่อให้สามารถเข้าถึงเมียนมาร์เนื่องจาก OIC เห็นว่าไทยเป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดของเมียนมาร์ สำหรับประเด็นของไทยใน OIC นั้น มาเลเซียเองก็ไม่ต้องการให้ OIC เข้ามาแย่งบทบาทการเป็น facilitator ในกระบวนการพูดคุยสันติสุข เนื่องจากเกรงว่าจะเสียผลประโยชน์ อย่างไรก็ตาม สำหรับมาเลเซียนั้น หากมองอีกมุมหนึ่งเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา เพราะมีผู้ก่อความไม่สงบและนักเคลื่อนไหวและขบวนการต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากหลากหลายขบวนการพำนักอยู่ในประเทศมาเลเซีย ฉะนั้นหากจะพิจารณาดบทบาทของมาเลเซียในกระบวนการพูดคุย น่าจะเป็นผลดีกับไทย ทั้งนี้ ไทยก็ไม่ควรพึ่งพามาเลเซียมากนัก แต่ควรเป็นการพึ่งพาในลักษณะชั่วคราวตามความจำเป็น

- ควรติดต่อกับซาอุดีอาระเบีย เนื่องจากปัจจุบันเลขาธิการ OIC เป็นชาวซาอุดีฯ หากไทยมีการติดต่อและการประสานงานที่ใกล้ชิดกับซาอุดีฯ (ซึ่งเน้นในเรื่องการมีความสัมพันธ์ส่วนตัว) ในกรอบของ OIC และความสัมพันธ์กับเลขาธิการ OIC ก็เท่ากับว่า ไทยจะได้ประโยชน์ทั้งในแง่ของการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศซาอุดีฯ ในทางอ้อมและความร่วมมือกับ OIC ไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ จากการที่ซาอุดีฯ เป็นเสมือนมหาอำนาจใน OIC เป็นแหล่งเงินขององค์กร และมีเสียงในเวทีการประชุม รวมทั้งเป็นที่เกรงใจของประเทศสมาชิกในการคัดค้านหากมีการนำเสนอประเด็นใด ๆ จากซาอุดีฯ อาทิ นาย Iyad Madani เลขาธิการ OIC คนก่อนซึ่งแต่งตั้งโดยกษัตริย์อับดุลลาห์ และได้ลาออกหลังจากดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ เป็นเวลา 2 ปี 10 เดือน (ข่าวลือในวงการพูดว่า นาย Iyad ถูกกษัตริย์ซัลมานกดดันให้ลาออก) จากนั้นนาย Yousef Al-Othaimen ได้เป็นเลขาธิการฯ คนใหม่แทน ซึ่งในทางปฏิบัติน่าจะอยู่ในตำแหน่งไม่เกิน 3 ปี เพื่อให้ครบวาระ (วาระละ 5 ปีตามกฎหมายของ OIC) ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกเคยเล่าว่าทางการซาอุดีฯ ต้องการให้นาย Yousef อยู่ในตำแหน่งเลขาธิการฯ เสมือนเริ่มต้นใหม่ ซึ่งหากเป็นไปได้ตามนี้จริง ก็อาจไม่มีประเทศใดคัดค้านอีกเช่นกัน

- ไทยควรให้ความสำคัญในประเด็นที่ OIC สนใจมากกว่าการนำเอาประเด็นภาคใต้ไปหารือทุกครั้งไปพบ อย่างไรก็ตาม มองประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันโดยไม่รวมประเทศมุสลิมที่เป็นสมาชิกใน OIC อาทิ มาเลเซีย อินโดนีเซียและบรูไน ไทยจะได้เปรียบมากกว่าประเทศเพื่อนบ้านเช่น กัมพูชา เวียดนาม ลาว เนื่องจากมีความสัมพันธ์และเคยทำงานร่วมกัน ไทยอาจพิจารณาให้การสนับสนุนในประเด็นที่ OIC และโลกมุสลิมต้องการขอรับความร่วมมือ โดยไม่จำเป็นต้องรอผ่านฉันทมติจากอาเซียนในทุก ๆ เรื่อง ไทยสามารถกำหนดแผนงานของไทยเองเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาวกับ OIC ได้

- ชุมชนมุสลิมในประเทศไทยทั้งที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงในภาคใต้ตอนบนและล่าง ควรมีบทบาทในลักษณะประชาสัมพันธ์หรือแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐบาลต่อชาวมุสลิมในประเทศไทยเพื่อให้

สาธารณชนทั่วไปโดยเฉพาะประเทศมุสลิมได้รับทราบและเข้าใจว่าชาวมุสลิมในประเทศไทยมิใช่เป็นชนกลุ่มน้อย หากแต่เป็นประชากรของประเทศที่มากที่สุดเป็นอันดับสอง ชาวมุสลิมในประเทศไทยมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ รัฐบาลให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทของชาวไทยมุสลิมจะเป็นกระบอกเสียงที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับอิสลามและมุสลิมในประเทศไทย ซึ่งในข้อเท็จจริงประเทศมุสลิมส่วนใหญ่สนใจที่จะได้รับฟังจากชาวมุสลิมด้วยกัน โดยอาจให้องค์กรมุสลิมร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาควิชาการในพื้นที่ร่วมกันจัดสัมมนาระหว่างประเทศ หรือจัดโครงการทัศนศึกษาวิถีชีวิตของมุสลิมในประเทศไทย และทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ของชาวมุสลิมในประเทศไทยโดยรวม

ในขณะเดียวกัน ชุมชนมุสลิมในประเทศไทยก็ควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาคมมุสลิมไทยด้วยตนเอง โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำสอนของศาสนา ประวัติศาสตร์ชาติพันธ์ การรักษาอัตลักษณ์ สิทธิเสรีภาพ ตลอดจนการทำหน้าที่ฐานะส่วนหนึ่งของกลไกรัฐหรือให้ความร่วมมือกับทางราชการผ่านองค์กร สถาบันทางศาสนาอิสลาม สถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) องค์กรภาคประชาสังคม สื่อมวลชน ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

4.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการไปประจำการที่สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์

สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ ถือว่าเป็นสำนักงานผู้แทนไทยที่มีความสำคัญอีกแห่งหนึ่งในตะวันออกกลาง และได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับ OIC เนื่องจากเจดดาห์ เป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ OIC เป็นจุดติดต่อขอความช่วยเหลือและบริการคนไทย ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในตะวันออกกลาง (12,000 กว่าคน) ตลอดจนเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ไม่ไปประกอบพิธีฮัจญ์ทุกปี จำนวน 10,000 กว่าคน ดังนั้น ควรที่กระทรวงการต่างประเทศให้ความสำคัญอย่างยิ่ง และควรเปลี่ยนทัศนคติให้ข้าราชการรุ่นใหม่ได้เข้าใจว่าเจดดาห์มิใช่เป็นสถานที่ที่ไม่มีข้าราชการใดประสงค์จะไปประจำการเหมือนในอดีต หากแต่เป็นโพสต์ที่มีภารกิจที่สำคัญต่อประเทศไทยเช่นเดียวกับที่อื่น ๆ และเพื่อประโยชน์ในการทำงานและประสานงานกับ OIC ผู้ที่จะไปประจำการที่สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ กระทรวงการต่างประเทศควรพิจารณาคัดเลือกบุคคลากร ดังนี้

1) มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศที่จะไปประจำการ และกับคนท้องถิ่นซึ่งเป็นทั้งชาวซาอุดีฯ ชาวอาหรับสัญชาติอื่น ชาวเอเชียใต้ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ที่ทำงานในซาอุดีฯ และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องไม่มีอคติต่อวัฒนธรรมและความเชื่อของคนดังกล่าว

2) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความมุ่งมั่น มีจิตอาสา (sense of service) มีทักษะในการสร้างเครือข่ายเพื่อนทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ OIC มิตรประเทศในเมืองเจดดาห์ และหากเป็นข้าราชการมุสลิมที่รู้ภาษาอาหรับก็จะช่วยสนับสนุนให้เกิดประโยชน์เพิ่มอีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการทั่วไป

- ขยายความร่วมมือกับมิตรประเทศใหม่ ๆ เช่น บังคลาเทศ ซึ่งจะเป็นเจ้าภาพประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ในปี 2561 โกตดิวิวัล (เจ้าภาพการประชุมฯ ในปี 2560) คูเวต อียิปต์ แคมเบีย รวมถึงประเทศสมาชิก OIC ในแอฟริกา ด้วยการสนับสนุนอย่างเหมาะสมในเรื่องที่ประเทศดังกล่าวสนใจ ทั้งนี้ เพื่อจะได้ให้ช่วยสนับสนุน และเพิ่มอำนาจต่อรองของไทย

- การเชิญมิตรประเทศของไทยที่มีบทบาทช่วยเหลือประเทศไทยในที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส OIC เดินทางมาเยือนประเทศไทยและไปศึกษาสภาพและวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมในประเทศไทยในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เช่น การเชิญคณะ OIC เยือนไทยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2560) มีความสำคัญลำดับต้น หากจะเทียบกับการเชิญเอกอัครราชทูตประเทศสมาชิก OIC ในประเทศไทย

- เชิญสื่อมวลชนกระแสหลักที่ได้รับความนิยมจากประชาคมโลกมุสลิมและตะวันออกกลาง อาทิ Al Jazeera มาทำสารคดีเกี่ยวกับประเทศไทย และนำเสนอวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมโดยนำเสนอศักยภาพ และความพร้อมของไทยที่จะเป็นหุ้นส่วนทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและข้อมูลการท่องเที่ยวและการบริการสุขภาพในประเทศไทย

อนึ่ง เมื่อเดือนเมษายน 2560 สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ นำผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ Saudi Gazette มาเยือนไทยและลงไปยังจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามโครงการปฏิสัมพันธ์กับนักธุรกิจ นักวิชาการและสื่อมวลชนและพบหารือกับเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) อธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ชุมชนไทยหลากหลายวัฒนธรรมในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้ประกอบการและนักธุรกิจ นักเคลื่อนไหวในพื้นที่และเขียนสู่สาธารณชนซึ่งมีใจความว่า ประชาชนทุกคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการสันติภาพและต้องการความปลอดภัย และการพูดคุยสันติภาพเท่านั้นที่จะแก้ปัญหาได้ทั้งหมด¹⁶

4.3 บทสรุป

การติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ OIC ในระยะหลัง ค่อนข้างขาดความต่อเนื่อง ซึ่งจากการวิเคราะห์อาจสรุปได้ว่า รัฐบาลที่มีผู้นำเป็นทหาร ย่อมให้ความสำคัญกับมิติด้านความมั่นคง เป็นสำคัญ ในขณะที่รัฐบาลพลเรือนอาจให้ความสำคัญกับ OIC ในระดับรอง ดังจะเห็นได้จากตัวชี้วัดการส่งระดับคณะผู้แทนไทยไปร่วมประชุมกับ OIC ระหว่างปี 2550-2555 กับปี 2556-จนถึงปัจจุบัน (2560) ซึ่งมีผลที่แตกต่างกันมาก อย่างไรก็ตาม การปฏิสัมพันธ์ของไทยกับ OIC มักจะพิจารณาประเด็นสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และร่างข้อมติของ OIC เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก ว่ามีเนื้อหาและถ้อยคำอย่างไร และควรที่จะพิจารณาส่งผู้แทนในระดับใด จึงทำให้ความสัมพันธ์ของไทยกับ OIC ในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะตั้งรับ มากกว่าเชิงรุก เช่น

1) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 41 ที่เมืองเจดดาห์ เมื่อปี 2557 ไทยมอบหมายให้เอกอัครราชทูต ณ กรุงโคโร เข้าร่วมประชุมฯ

2) การประชุมการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 42 ที่คูเวต เมื่อปี 2558 ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศชาติฯ ไปร่วมประชุมฯ เพื่อเปิดตัวหลังจากเข้ารับตำแหน่ง การประชุมครั้งนี้ ประเทศไทยมอบหมายให้เอกอัครราชทูต ณ คูเวตเข้าร่วมประชุม

3) การประชุมสุดยอด OIC (OIC Summit) ครั้งที่ 13 ที่ตุรกี ในเดือนเมษายน 2559 เดิมไทยจะมอบหมายให้เอกอัครราชทูต ณ กรุงอังการา เข้าร่วมการประชุมฯ แต่เมื่อรับทราบว่ามีภาระบุญถ้อยคำ MARA PATANI ผู้มีอำนาจจึงตัดสินใจในระดับนโยบายให้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์โดยได้

¹⁶ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (แหล่งที่มา: <http://www.deepsouthwatch.org/node/10678>)

มอบหมายให้ปลัดกระทรวงการต่างประเทศไปร่วมการประชุมฯ และได้ประสานงานกับมิตรประเทศของไทยใน OIC อย่างใกล้ชิดกับเอกอัครราชทูต ณ กรุงอังการา อาติ จอร์แดน ตุรกี จนทำให้ถ้อยคำดังกล่าวไม่ปรากฏในเอกสาร และจากนั้น ฝ่ายไทยจึงได้เริ่มมีการวางกลยุทธ์ ให้ความสำคัญและเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์กับ OIC และมิตรประเทศของไทยใน OIC อย่างเป็นระบบ

ผู้ศึกษาจะขอสรุปประเด็นของวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

1) การที่ไทยจะเสริมสร้างความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับ OIC และทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากสถานะพึ่งพาอาศัย OIC ได้นั้น ขึ้นอยู่กับว่ารัฐบาลสามารถควบคุมสถานการณ์ และทำให้ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลงได้หรือไม่อย่างไร สิ่งแรกที่ควรตระหนักคือจะต้องแก้ปัญหาภายในของไทยเอง ได้แก่ การบูรณาการของหน่วยงานภายในประเทศ การเข้าใจกรอบความคิดและทิศทางที่สอดคล้องและเป็นเอกภาพ การเข้าใจปัญหาที่เชื่อมโยงของมิติภายในและภายนอกในการผลักดันการแก้ไขปัญหาตามแนวทางสันติวิธี กระทรวงการต่างประเทศเป็นเพียงหน่วยงานสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขณะที่เดียวกันความสำเร็จงานด้านต่างประเทศ หรืองานส่งเสริมความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้กับ OIC ขึ้นอยู่กับการดำเนินการภายในที่เป็นรูปธรรมของรัฐบาล เช่น การไม่ละเมิดหลักนิติรัฐ นิติธรรม และสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

2) ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน ชาวไทยมุสลิมไม่ว่าจะอยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ แม้กระทั่งในภาคใต้ ไม่ค่อยมีบทบาทและส่วนร่วมกับรัฐบาลในการดำเนินการเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การนิ่งเฉยและไม่ส่งสัญญาณใด ๆ ของชุมชนมุสลิมในประเทศไทยอาจทำให้เกิดความเข้าใจได้หลายอย่างจากผู้ที่ไม่เคยทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมุสลิมในประเทศไทยมาก่อน เช่น อาจเข้าใจว่าชาวมุสลิมเห็นด้วยกับอีกฝ่ายหนึ่ง หรืออาจตีความไกลไปยิ่งกว่านั้นคือเห็นด้วยกับต่อสู้กับรัฐไทยที่เป็นชาวพุทธในการปกป้องศาสนาอิสลาม (ญิฮาด) หากเป็นเช่นนั้นจริงก็อาจทำให้สาธารณชนเข้าใจว่าปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมิติของความขัดแย้งทางศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3) ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จะกลายมาเป็นปัญหาหรือไม่นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีตัวแสดงจากภายนอก เช่น องค์กรระหว่างประเทศ หรือ OIC เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้อง หากแต่เป็นความไม่สำเร็จในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้ต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องและขยายขอบเขตของปัญหา

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาและวิเคราะห์เหตุผลและปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหมดสรุปได้ว่า ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากได้รับการแก้ไขและมีพัฒนาการที่ดีขึ้นก็จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจมิติต่างประเทศเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยให้กับ OIC ได้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

จรัล มะลูลีม. OIC องค์การมุสลิมโลกในโลกมุสลิม กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์ สยามปริทัศน์ จำกัด, 2555.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. ทฤษฎีเกมกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ. ใน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

Global Institutions. The Organization of Islamic Cooperation. Politics, problems, and potential, Turan Kayaoglu.

Graham E. Fuller. The Future of Political Islam. New York: Palgrave Macmillan, 2003.

วารสารและหนังสือพิมพ์

พิษณุ จันทรวีวัฒน์. การดำเนินการทางการทูต การต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหา สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้. หลักสูตร รุ่นที่ 50 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2550-2551

มุฮัมมัดนาอีม. ระดับญาติ. วารสารเรื่องสายสัมพันธ์ที่ศรัทธาชนมีต่อกัน

สุรพงษ์ ชัยนาม. วิกฤตการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : (1) “เรื่องของตาบอด คล้ำข้าง. มติชนสุดสัปดาห์ 25, 1308 (9-15 กันยายน 2548).

Achara Ashayagachat. Thailand and the OIC: Finding it hard to explain southern unrest abroad. Bangkok Post (5 มิถุนายน 2551).

อิเล็กทรอนิกส์

มุฮัมมัดอายุบ ปาทาน. วัดปรอทชายแดนใต้ สื่อข่าวบอกชายแดนใต้เปลี่ยนไป ปชช. ต้องการสันติภาพ-สตรีมีส่วนร่วมมากขึ้น. ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. [ออนไลน์]. 7 พฤษภาคม 2560. แหล่งที่มา: <http://www.deepsouthwatch.org/node/10678>.

การสัมภาษณ์

ฐานิศร์ ณ สงขลา. กงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2560.

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และอดีตเลขาธิการอาเซียน. สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2560.

Hassan Abdein. ผู้อำนวยการสำนักงานชุมชนมุสลิมในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก OIC. สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2560.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข่าวสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

เรื่อง ไทยเข้าร่วมประชุมสุดยอดอิสลาม ครั้งที่ 9 (9th OIC Summit) ณ กรุงโดฮาร์ ประเทศกาตาร์ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2543

“วันนี้ (15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543) นายอุมม์ เมลานนท์ ได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 คณะผู้แทนไทยนำโดยนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ ในฐานะตัวแทน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้เข้าร่วมการประชุมการประชุมสุดยอดโลกอิสลาม ครั้งที่ 9 (9th OIC Summit) ณ กรุงโดฮา ประเทศกาตาร์ ในฐานะประเทศผู้สังเกตการณ์ การประชุมครั้งนี้มี H.H. Sheikh Hamad Bin Khalifa Al Thani เจ้าผู้ครองรัฐแห่งกาตาร์เป็นประธาน และได้กำหนดคำขวัญสำหรับการประชุมครั้งนี้ว่า “Peace and Development Summit” โดยเป็นการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสระหว่างวันที่ 8-9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 การประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 และการประชุมระดับประมุขประเทศหรือผู้นำรัฐบาลระหว่างวันที่ 12-14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543

ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้ปรึกษาหารือเกี่ยวกับการกำหนด ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและ ศาสนกิจ และความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศอิสลาม นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้กล่าวถ้อยแถลงต่อที่ประชุมฯ มีประเด็นสำคัญสรุปได้ว่า แม้ไทยจะมีใช้ประเทศมุสลิม แต่ก็มีคนไทยนับถือศาสนาอิสลามมากเป็นลำดับสองอยู่ร่วมกันในสังคมเปิด มีอิสระเสรี มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ กิจกรรมทางศาสนา อิสลามและชุมชนชาวไทยมุสลิมอย่างแข็งขันทั้งในด้านถาวรวัตถุที่มีสยิดทั่วประเทศกว่า 3,000 แห่ง และด้านการยกระดับความกินดีอยู่ดีของพี่น้องชาวไทยมุสลิม ในส่วนของรัฐบาลไทยก็ได้ให้ความสำคัญต่อการทำแผนพัฒนาแห่งชาติที่สนองความต้องการของชุมชนชาวไทยมุสลิมทั่วไปอย่างต่อเนื่อง

การที่ประเทศไทยได้รับสถานะเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ใน OIC ได้ช่วยเสริมสร้างโอกาสในการเร่งรัดพัฒนา ชุมชนไทยมุสลิมผ่านความร่วมมือกับประเทศสมาชิก OIC ซึ่งมีความสัมพันธ์และผลประโยชน์สอดคล้องต้องกันอยู่แล้ว นโยบายต่างประเทศของไทยในปัญหาของ

โลกมุสลิม จึงมีแนวทางและจุดยืนเดียวกัน เห็นได้จากการออกเสียงสนับสนุนข้อมติสหประชาชาติในปัญหาปาเลสไตน์ที่ผ่านมา ทั้งนี้ การที่ไทยได้เข้าเป็นสมาชิก OIC ในสถานะผู้สังเกตการณ์ เป็นการช่วยส่งเสริมบทบาทของชุมชนชาวไทยมุสลิมในเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ นายสุรินทร์ฯ ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าเพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ที่ประเทศไทยเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ของ OIC ประเทศไทยได้รับประโยชน์มากมาย อาทิ การเปิดตลาดสินค้าใหม่ ๆ การสนับสนุนด้านการเมืองและการทูต ตลอดจนการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยว และความเข้าใจอันดีต่อนโยบายการบริหารกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทย”

ภาคผนวก ข.

แถลงข่าวร่วมไทย-OIC วันที่ 1 พฤษภาคม 2550

ระหว่าง ศาสตราจารย์ Ekmeleddin Ihsanoglu เลขาธิการองค์การการประชุมอิสลาม (OIC)
และนายนิติย์ พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
ในโอกาสการเยือนไทยอย่างเป็นทางการของเลขาธิการ OIC
วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2550

1) ศาสตราจารย์ Ekmeleddin Ihsanoglu เลขาธิการ OIC พร้อมด้วยคณะผู้แทนระดับสูง ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ตามคำเชิญของรัฐบาลไทย ระหว่างวันที่ 30 เมษายน-1 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ ภายหลังจากการเยือนประเทศไทยของเลขาธิการ OIC รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จะเดินทางไปร่วมการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของ OIC ครั้งที่ 34 (Islamic Conference of Foreign Ministers-ICFM 34) ณ กรุงอิสลามาบัด ประเทศปากีสถาน ระหว่างวันที่ 15-17 พฤษภาคม พ.ศ.2550

2) คณะผู้แทน OIC ได้เข้าเยี่ยมคารวะ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติ นายนิติย์ พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายอารีย์ วงศ์อารยะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ คณะผู้แทน OIC ยังได้พบและหารือกับนายพระนายสุวรรณรัฐ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส) และ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

3) คณะผู้แทน OIC ได้เดินทางไปเยี่ยมเยียนมุสลิมเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย และได้ประชุมหารือกับผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนไทยมุสลิม และผู้แทนองค์กรเอกชน

4) ในระหว่างการเยือนนี้ คณะผู้แทน OIC ได้หารือกับบุคคลสำคัญของไทย ผู้แทนหน่วยงานรัฐบาล และองค์กรต่างๆ อย่างตรงไปตรงมาและสร้างสรรค์

5) การเยือนครั้งนี้ แสดงถึงความสนใจและความพยายามอย่างจริงจังของ OIC ในการติดตามพัฒนาการและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดอื่นๆ ทั่วทั้งประเทศไทย ทั้งนี้ ในระหว่างการหารืออย่างเป็นทางการ ฝ่ายไทยได้ให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจแก่คณะผู้แทน OIC เกี่ยวกับความพยายามของไทยในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสมานฉันท์และสันติวิธี

6) คณะผู้แทน OIC แสดงความห่วงกังวลถึงสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งยังคงมีความรุนแรง และกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริสุทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อสร้างความมั่นใจและความไว้วางใจของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งลดความกังวลเกี่ยวกับการไม่ลงโทษผู้กระทำผิดและการได้รับความไม่ยุติธรรม ควรมีการเร่งรัดกระบวนการของความรับผิดชอบ พร้อมกับการดำเนินการสอบสวนโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในข้อหาที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการส่งเสริมการใช้กฎหมายในด้านต่างๆ นอกจากนี้ คณะผู้แทน OIC ยังเชื่อว่า การแก้ปัญหาในระยะยาว ควรจะ

รวมถึงการให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนรับผิดชอบมากขึ้นในการบริหารกิจการในท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

7) คณะผู้แทน OIC ยินดีที่รัฐบาลไทยให้ความมั่นใจว่า การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงเป็นวาระแห่งชาติ และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างสูง คณะผู้แทน OIC ได้แสดงความยินดีที่รัฐบาลไทยมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุด้วยแนวทางแบบ บูรณาการบนพื้นฐานของความสมานฉันท์และความปรองดอง ฝ่ายไทยได้ย้ำความสำคัญในการใช้แนวทางดังกล่าวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนไทยมุสลิมทุกด้านด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น และการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา โดยเคารพในอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และศาสนา คณะผู้แทน OIC ได้แสดงความยินดีในมาตรการความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในการดำเนินการด้านนี้ด้วย

8) ฝ่ายไทยแจ้งให้คณะผู้แทน OIC ทราบเกี่ยวกับโครงการนำร่องของรัฐบาลในด้านการศึกษา โดยปัจจุบัน โรงเรียนสาธิตจำนวน 12 แห่ง ได้เริ่มทำการเรียนการสอนทั้งโดยภาษาไทย และภาษาท้องถิ่น นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังได้อนุมัติแผนการศึกษาสำหรับโรงเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำหนดให้บรรจุวิชาด้านอิสลามไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนรัฐบาลในท้องถิ่นด้วย

9) ฝ่ายไทยแจ้งให้คณะผู้แทน OIC ทราบว่า รัฐบาลกำลังดำเนินการเพื่อเพิ่มการนำกฎหมายอิสลามมาใช้ในคดีเกี่ยวกับครอบครัวในจังหวัดชายแดนภาคใต้

10) คณะผู้แทน OIC ย้ำการสนับสนุนแนวทางสมานฉันท์ของนายกรัฐมนตรีต่อชุมชนไทยมุสลิม ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายได้ย้ำความสำคัญของการเพิ่มมาตรการสร้างความเชื่อมั่น และแสดงความหวังว่าความพยายามดังกล่าวจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนโดยสันติวิธี นอกจากนี้ คณะผู้แทน OIC ได้ยืนยันความพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้กระบวนการแก้ไขปัญหาบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งฝ่ายไทยมีความยินดีที่ OIC ได้เสนอให้การสนับสนุน

11) คณะผู้แทน OIC แสดงความพอใจที่ชาวไทยมุสลิมทั่วประเทศ รวมทั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสิทธิและเสรีภาพโดยสมบูรณ์ในการนับถือศาสนา เช่นเดียวกับคนไทยที่นับถือศาสนาอื่น คณะผู้แทน OIC ย้ำว่า สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ใช่ความขัดแย้งทางศาสนา แต่เป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวกับสิทธิทางการเมือง สิทธิพลเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม

12) ทั้งสองฝ่ายแสดงความกังวลอย่างยิ่งต่อการสูญเสียชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมาก ทั้งชาวพุทธ ชาวมุสลิม และผู้ที่นับถือศาสนาอื่น พร้อมทั้ง ได้ประณามการใช้ความรุนแรงโดยไม่ละเว้นต่อผู้บริสุทธิ์ เพราะการกระทำรุนแรงต่อประชาชนไม่ว่าจากฝ่ายใดก็ตาม ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์สิทธิมนุษยชน และไม่ควรให้เกิดขึ้นต่อไป

13) ฝ่ายไทยได้ให้ความมั่นใจกับคณะผู้แทน OIC ว่า รัฐบาลไทยให้ความสำคัญต่อการสืบสวน และการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมในคดีนายสมชาย นีละไพจิตร อดีตประธานสมาคมทนายความมุสลิม นอกจากนี้ รัฐบาลไทยได้ดำเนินการตามมาตรการเยียวยา เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์กรือเซะและตากใบ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน การให้ทุนการศึกษาและค่าเลี้ยงดูบุตร และความช่วยเหลือในทางสังคมอื่น

14) คณะผู้แทน OIC ยินดีที่รัฐบาลไทยได้ดำเนินการถอนฟ้องผู้ชุมนุมประท้วงซึ่งถูกจับกุมในเหตุการณ์ตากใบจำนวน 58 คน ในทันทีที่รัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศ และทั้งสองฝ่ายได้ย้าว่ากระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม พยานหลักฐาน และความโปร่งใส เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบรรยากาศของความเชื่อมั่น ความยุติธรรม สันติภาพ และความมั่นคง ซึ่งจะช่วยประกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดโดยไม่ได้รับการลงโทษ

15) คณะผู้แทน OIC ชื่นชมความร่วมมืออันดีระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก OIC ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือในสาขาต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข อาหารฮาลาล และการท่องเที่ยว พร้อมทั้งแสดงความหวังว่าความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนดังกล่าวจะยังคงดำเนินต่อไป นอกจากนี้ ฝ่ายไทยได้แสดงความพร้อมที่จะเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนและการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในสาขาที่ทั้งสองฝ่ายสนใจร่วมกัน โดยผ่านโครงการริเริ่มต่างๆ อาทิ การอบรมเชิงปฏิบัติว่าด้วยการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของไข้หวัดนก (Workshop on Avian Influenza Prevention and Control) ซึ่งจะจัดขึ้นที่กรุงไคโร ในเดือนมิถุนายนนี้ และการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ของกลุ่มประเทศอิสลาม ครั้งที่ 2 (2nd International Islamic Economic Culture and Tourism Conference) ณ กรุงเทพมหานคร

16) ไทยและ OIC ได้ย้าถึงความพร้อมที่จะขยายความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ระหว่างกันที่จะช่วยให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีส่วนรับผิดชอบกิจการในท้องถิ่นตามกระบวนการกระจายอำนาจ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตตามลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและภาษา และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยยึดมั่นในอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศไทย

17) ไทยและ OIC ได้แสดงความเสียใจที่กลุ่มผู้มีเจตนาไม่บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะจากฝ่ายใดก็ตาม ได้พยายามเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือนและเป็นเท็จ ทั้งโดยตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งสร้างความเกลียดชังและบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวและความไร้เสถียรภาพ ในกรณีนี้ ทั้งสองฝ่ายเน้นความจำเป็นที่จะต้องอาศัยหาแนวทาง การแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อนำไปสู่ความสมานฉันท์และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พร้อมกับการส่งเสริมการยอมรับต่อกันในทางวัฒนธรรมและศาสนา

18) คณะผู้แทน OIC ได้แสดงความขอบคุณฝ่ายไทยที่ได้เตรียมการอย่างดียิ่ง และให้การต้อนรับคณะผู้แทนไตรภาคีและการเคารพซึ่งกันและกัน เป็นผลให้การเยือนครั้งนี้ประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ค.

การปฏิสัมพันธ์ของไทยกับ OIC ภายหลังประเทศไทยเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ใน OIC

หลังจาก OIC รับประเทศไทยเป็นผู้สังเกตการณ์ในปี 2541 ไทยได้มอบหมายให้สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ เป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) กับสำนักงานเลขาธิการ OIC อย่างเป็นทางการ และส่งคณะผู้แทนของไทยเข้าร่วมการประชุมที่สำคัญของ OIC ทุกครั้ง โดยในครั้งแรก เป็นการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 26 ที่เมืองอูวากาโตกัว บูร์กินาฟาโซ ในปี 2542 ซึ่งมีนายสุรินทร์ ๓ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยและครั้งที่ 2 ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของ OIC ครั้งที่ 27 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย ในปี 2543 จากนั้น นายสุรินทร์ ๓ เข้าร่วมการประชุมสุดยอด OIC ครั้งที่ 9 ที่กรุงโดฮา กาตาร์ เมื่อ 12-14 พฤศจิกายน 2544 ต่อมาประเทศไทยส่งคณะผู้แทนเข้าร่วมประชุมใน OIC ดังนี้

1) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 28 ที่กรุงบามาโก มาลี (25-29 มิถุนายน 2544) โดยมีนายประชา คุณะเกษม ที่ปรึกษาและผู้แทนพิเศษ (Special Envoy) เป็นหัวหน้าผู้แทนของไทย

2) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 29 ที่กรุงคาร์ทุม ชูดาน 25-27 มิถุนายน 2545) มีนายวรวิทย์ กนิษฐเสน เอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร เป็นหัวหน้าผู้แทนของไทย

3) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ OIC ครั้งที่ 30 ที่กรุงเตหะราน อิหร่าน (28-31 พฤษภาคม 2546) มีนายประชา คุณะเกษม ที่ปรึกษาและผู้แทนพิเศษรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย

4) การประชุมสุดยอดสมัชชาสามัญ (OIC Summit) ครั้งที่ 10 ที่เมืองปุตราจายา มาเลเซีย (16-18 ธันวาคม 2546) มีนายชัยสิริ อนะมาน เอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย

5) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 31 ที่นครอิสตันบูล ตุรกี (14-16 มิถุนายน 2547) มีนายโกดิน พลกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย

6) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 32 ที่กรุงซานอา เยเมน (มิถุนายน 2548) มีนายกันตธีร์ ศุภมงคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย- การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 33 ที่กรุงบากู อาเซอร์ไบจาน (มิถุนายน 2549) มีนายกันตธีร์ ศุภมงคล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย

7) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 34 ที่กรุงอิสลามาบัต ปากีสถาน (พฤษภาคม 2550) มีนายนิติย์ พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย- การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 35 ที่กรุงกัมปาลา ยูกันดา (มิถุนายน 2551) มีนายพิทยา พุกกะมาน ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย

8) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 36 ที่กรุงดามัสกัส ซีเรีย (พฤษภาคม 2552) มีนายพนิช วิจิตเศรษฐ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย

9) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 37 ที่กรุงดูซานเบ ทาจิกิสถาน (พฤษภาคม 2553) มีนายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย

- 10) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 38 (มิถุนายน 2554) ณ กรุงอัสตานา คาซัคสถาน มีนายอภิชาติ ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
- 11) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 39 ที่ประเทศจิบูตี (15-17 พฤศจิกายน 2555) มีนายจุลพงษ์ โนนศรีชัย ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
- 12) การประชุมสุดยอดสมัยสามัญ (OIC Summit) ครั้งที่ 12 ที่กรุงไคโร อียิปต์ (14-15 เมษายน พ.ศ.2556) มีนายพีรศักดิ์ จันทวรินทร์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
- 13) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 40 ที่กรุงโฆนากรี กินี (8-10 ธันวาคม 2556) มีนายพีรศักดิ์ จันทวรินทร์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
- 14) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 41 ที่เมืองเจดดาห์ (18-19 มิถุนายน 2557) มีนายพีรศักดิ์ จันทวรินทร์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
- 15) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 42 ณ คูเวต เมื่อ 27-28 พฤษภาคม 2558 มีนายประศาสน์ ประสาทวิจิฉัย เอกอัครราชทูต ณ คูเวต เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
- 16) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 43 ที่กรุงทาสเคนส์ อูซเบกิสถาน เมื่อ 18-19 ตุลาคม 2558 มีนายปัญญาธิกร พูลทรัพย์ รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
- 17) การประชุมสุดยอดสมัยสามัญ (OIC Summit) ครั้งที่ 13 ที่นครอิสตันบูล ตุรกี 14-15 เมษายน 2559 มีนายอภิชาติ ชินวรรโณ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย
- 18) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 44 ที่เมืองอาบิดจาน โกตดิวัวร์ (10-11 กรกฎาคม 2560) มีนายเกริกพันธ์ ฤกษ์จำนง อธิบดีกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายหม่อมดลุตพี อุเซ็ง
ประวัติการศึกษา	– Graduate Diploma, International Relations, Deakin University, Australia – Bachelor of Arts in English and Arabic Literature, Al-Azhar University, Cairo, Egypt
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2537	นักการทูต 3 กองตะวันออกเฉียง กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
พ.ศ. 2539–2543	เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา
พ.ศ. 2544–2545	นักการทูต 5 กองตะวันออกเฉียง กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
พ.ศ. 2546–2550	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงริยาด
พ.ศ. 2551–2552	นักการทูต 6 สำนักเลขานุการกรม กรมอเมริกา และแปซิฟิกใต้
พ.ศ. 2553–2556	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮอนกัอง
พ.ศ. 2556–30 พ.ค. 2560	รองกงสุลใหญ่ สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์
ตำแหน่งปัจจุบัน	หัวหน้าสำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราว จังหวัดยะลา